

ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการทำงานล่ามประสานงานกีฬา จีน-ไทย และไทย-จีน

Problems and Solutions Related to Sport Liaison Interpretation, Chinese-Thai and Thai-Chinese

Received 25 August, 2022

Revised 8 May, 2023

Accepted 20 June, 2023

ศัลยา เอ็งฉ้วน Sanlaya Engchuan¹

กนกพร นุ่มทอง Kanokporn Numtong^{2*}

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่ล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน วิเคราะห์ตามทฤษฎีการแปลแบบยึดความหมาย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบในการทำงานล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย และไทย-จีน ประกอบด้วย 1) ปัญหาศัพท์เฉพาะ ซึ่งครอบคลุมถึงศัพท์อุปกรณ์กีฬา ศัพท์กติกาการแข่งขัน ศัพท์เฉพาะสารต้องห้ามทางกีฬา รายชื่อยาที่เป็นส่วนประกอบของสารต้องห้าม ศัพท์เฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา สรีรวิทยาการกีฬา หรือศัพท์เฉพาะที่ใช้ในทางการแพทย์ 2) ปัญหาระดับภาษา สถานการณ์ในการสื่อสารของล่ามประสานงานกีฬาส่วนใหญ่ไม่เป็นพิธีการ ระดับภาษาที่ใช้เป็นภาษาทั่วไป 3) ปัญหาสำเนียงถิ่นสำนวนภาษาที่ใช้แตกต่างกัน 4) ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่ชาวไทย 5) ปัญหาประเด็นอ่อนไหวทางการเมืองระหว่างประเทศ และ 6) ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาขาด

¹ นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher e-mail: s.engchuan@hotmail.com

^{2*} รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ประสานงานหลัก: กนกพร นุ่มทอง

Associate Professor of Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University.

e-mail: kanokporn.n@ku.th

Corresponding author: Kanokporn Numtong

แคลนล่ามประสานงานกีฬา ปัญหาค่าตอบแทน ปัญหาความไม่แน่นอนของเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ และปัญหาล่ามประพฤติตัวไม่เหมาะสมในการทำงาน

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำงานล่ามประสานงานกีฬา จีน-ไทย ไทย-จีน ดังนี้ 1) ล่ามควรมีนิสัยรักการอ่าน แสวงหาความรู้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย หรือ ภาษาจีน การมีความรู้ทั่วไปจะทำให้เราแปลได้ดีขึ้น และควรหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกีฬาด้วย 2) ล่ามควรฝึกทักษะการฟังบ่อย ๆ ฝึกแปลพูดเป็นระยะ และ ควรสรุปการแปลของตัวเองหลังจากเสร็จภารกิจ 3) สมาคมกีฬาที่รับผิดชอบควรนำประเด็นความ แตกต่างทางวัฒนธรรมเพิ่มในหลักสูตรการอบรมก่อนปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้กับเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่าย 4) ล่ามควรเป็นกลาง ไม่ออกความคิดเห็น หรือ แสดงพฤติกรรมที่บ่งบอก ว่าตนฝักใฝ่ฝ่ายใด และล่ามควรควบคุมและปรับสถานการณ์ให้อยู่ในสภาวะปกติ

คำสำคัญ ปัญหาและแนวทางแก้ไข ล่ามประสานงานกีฬา การล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน

Abstract

This article aimed to study the problems and solutions related to the sport liaison interpretation of Chinese-Thai and Thai-Chinese languages. Data were collected from interviews with the persons experienced in the sport liaison interpretation of Chinese-Thai and Thai-Chinese languages. After that, data were analyzed under the theory of sense. Problems were found in Sport Liaison Interpretation, Chinese-Thai and Thai-Chinese consisted of: 1) problem related to the technical terms that covered sports equipment vocabulary, contest rules vocabulary, vocabulary related to the banned substances used in sports, sports science technical terms, sports physiology, or technical terms used in medicines; 2) problems related to the levels of languages: the communication situations of sport liaison interpreters were not formal mostly, therefore, the level of language used was general language level; 3) problems related to different local accents, different language idioms; 4) the problem related to the cross-cultural communication of Thai officers; 5) problems related to the international politics sensitivity; and 6) other problems concerned,

such as a lack of sport liaison interpreters, problems about the compensation, problem about uncertainty of time while performing duty, and the problems of improper behavior at work of the interpreters.

According to such problems, the researcher had presented the solution to the problems of sport liaison interpretation of Chinese-Thai languages and Thai-Chinese language as follows: 1) the interpreter should love reading, love-seeking for general knowledge whether in Thai or in Chinese language; having general knowledge would help improve the translation, and the interpreters should look for opportunity to participate in activities for the exchange of knowledge related to sports as well; 2) the interpreters should practice listening skill frequently, then practice speaking skill periodically and should conclude on one's own interpretation after the completion of mission; 3) the sports association in charge should add the issues related to the cultural difference in the training course before performing work for correct understanding among officers in each division; 4) the interpreters should be neutral, should not express their opinions or behave in any way that identifies that one belongs to a particular group, and the interpreters should control and adjust the situation to be in normal state.

Keywords: Problems and Solutions, Sport liaison interpreters, Chinese-Thai and Thai Chinese interpretation

1. บทนำ

ล่ามประสานงานกีฬา เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ 2 บทบาท คือ ทำหน้าที่ล่ามและเป็นผู้ประสานงานกีฬาระหว่างฝ่ายจัดงานและนักกีฬาต่างชาติตลอดการจัดการแข่งขัน ล่ามประสานงาน (Liaison interpreter) มีลักษณะการทำงานเป็นทีม หรือเรียกว่า ล่ามทีม ใน 1 ทีมจะมีสมาชิก 2-4 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปล่ามประสานงานมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ได้แก่ ประสานงาน ต้อนรับ ติดตาม และเป็นผู้ร่วมงาน (岳峰, 耿良凤, 2016, p. 138)

การจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ ล่ามประสานงานกีฬามีหน้าที่สื่อสารกับทีมนักกีฬา และเจ้าหน้าที่จัดงานหลายฝ่ายด้วยกัน จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เคยทำงานล่ามประสานงานกีฬา

ขอบเขตในการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ ช่วงก่อนการแข่งขัน เป็นการต้อนรับทีมนักกีฬา ล่ามต้องประสานงานกับฝ่ายขนส่งและฝ่ายลงทะเบียน เพื่อต้อนรับทีมนักกีฬาที่เดินทางเข้ามา แข่งขันจากสนามบินไปยังที่พักและลงทะเบียนเข้าที่พัก จุดลงทะเบียนจะมีล่ามแต่ละภาษาคอย ให้บริการประจำอยู่ด้วย ช่วงการแข่งขัน วันที่มีการแข่งขันล่ามประจำทีมต้องนำผู้จัดการทีมหรือนักกีฬาผู้เข้าแข่งขัน ไปรายงานตัวต่อนายทะเบียนที่จุด (ห้อง) เรียกตัวนักกีฬา (Call Room) ในกรณีมีการสุ่มตรวจการใช้สารต้องห้ามในนักกีฬา ล่ามต้องสื่อสารและทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ควบคุมการใช้สารต้องห้าม (Doping Control Officer: DCO) จากนั้นอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ รวมถึงข้อควรระวังก่อนเข้ารับการตรวจให้นักกีฬาที่โดนสุ่มตรวจทราบ เมื่อทีมนักกีฬาที่ล่ามรับผิดชอบลงแข่งขัน ล่ามประสานงานประจำทีมต้องเข้าดูการแข่งขันด้วย เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของทีม เมื่อจบการแข่งขันแต่ละครั้งล่ามจะประสานงานกับฝ่ายประมวลผล ซึ่งทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลผลการแข่งขันในสนาม ดังนั้น ภาระหน้าที่ของล่ามประสานงานในช่วงการแข่งขัน จึงต้องระบุให้ชัดเจนว่าเป็นล่ามประจำทีมหรือล่ามประจำฝ่ายต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา นอกจากนี้ ในกรณีที่นักกีฬาได้รับบาดเจ็บหรือเกิดเหตุสุดวิสัย ล่ามต้องประสานงานกับฝ่ายพยาบาล หากต้องนำนักกีฬาส่งโรงพยาบาล ล่ามจำเป็นต้องติดตามไปด้วย หรือในกรณีที่นักกีฬาทำเอกสารหาย เช่น หนังสือเดินทาง ล่ามต้องประสานงานเจ้าหน้าที่สมาคมกีฬาที่จัดการแข่งขัน เพื่อดำเนินการติดต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ เช่น สถานีตำรวจ สถานกงสุล หรือ สถานทูต เพื่อยื่นคำร้องขอทำหนังสือเดินทางใหม่ ช่วงสุดท้ายของการจัดการแข่งขัน คือ ส่งทีมนักกีฬาไปยังสนามบินเพื่อเดินทางกลับประเทศ

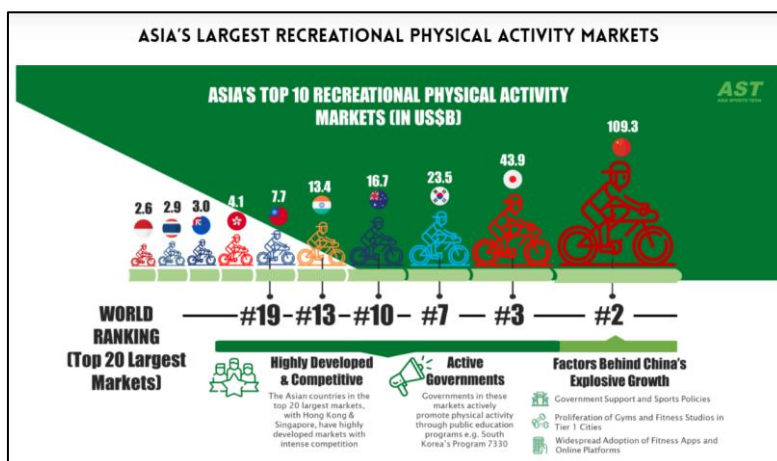
จะเห็นได้ว่า ทั้งสามช่วงที่กล่าวมา ล่ามประสานงานกีฬาถือเป็นฟันเฟืองเล็ก ๆ ในการจัดการแข่งขัน และเป็นตัวแสดงหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังของความสำเร็จของการจัดการแข่งขันในแต่ละครั้ง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว มีความได้เปรียบด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ประสบความสำเร็จด้านกีฬา เห็นได้จากอุตสาหกรรมกีฬา ในด้านกิจกรรมทางกายของประเทศไทยมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 9 ของทวีปเอเชีย (ดูภาพที่ 1) หรือการได้รับคัดเลือกให้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศหลายรายการ เช่น การแข่งขันเทนนิสไทยแลนด์โอเพน ในเดือนกันยายน พ.ศ.2547 การแข่งขันยกน้ำหนักเยาวชนหญิงชิงชนะเลิศแห่งเอเชีย จังหวัดเชียงใหม่ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 และการแข่งขันฟุตบอลหญิงอายุไม่เกิน 19

ปี ชิงแชมป์โลก ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และภูเก็ต ซึ่งกิจกรรมกีฬาดังกล่าวเป็นรายการสำคัญระดับทวีป และระดับโลกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย (สินธุ์ อึ้งสรณ์, 2562, น. 119)

ภาพที่ 1 รายได้และอันดับอุตสาหกรรมกีฬาและกิจกรรมทางกายของทวีปเอเชีย

ที่มา: แผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2565-2570 (หน้า 43)

การได้รับคัดเลือกให้เป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันแต่ละครั้ง ประเทศเจ้าภาพจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมหลายด้านด้วยกัน อาทิ ด้านที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักกีฬาและเจ้าหน้าที่ ด้านความพร้อมของบุคลากรของประเทศเจ้าภาพ และการมีส่วนร่วมของต่างประเทศในการจัดการแข่งขัน ด้านการคมนาคมและขนส่งผู้โดยสารจากเมืองไปยังสนามแข่งขัน ฯลฯ ในส่วนนี้ผู้วิจัยขอกล่าวเฉพาะประเด็นที่สอง คือ ด้านความพร้อมของบุคลากรของประเทศเจ้าภาพ ยกตัวอย่างประเทศสิงคโปร์ ได้รับคัดเลือกให้เป็นประเทศเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันยูธโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 1 ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 สิงคโปร์เป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการในการสื่อสาร จะได้เปรียบในด้านการติดต่อสื่อสารกับบุคคลทั่วไป และสามารถใช้บริการบุคลากรในประเทศติดต่อสื่อสารและสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่และนักกีฬาของต่างประเทศที่เดินทางมาจากทุกมุมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับว่าเป็นข้อดีในการประหยับุคลากรที่มาปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นสื่อกลางหรือล่ามได้อย่างมากมาย (สมพงษ์ ชาตะวิถี, 2554, น. 3) สำหรับประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการในการสื่อสาร เมื่อนักกีฬาและเจ้าหน้าที่จากต่างประเทศเข้าร่วมการแข่งขัน จำเป็นต้องมีการประกาศรับสมัครเจ้าหน้าที่อาสาสมัครในการแข่งขัน โดยขอความร่วมมือจากทุกสโมสรสมาชิกเปิดรับสมัครเจ้าหน้าที่อาสาสมัครประจำทีม เพื่อ

ประสานงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงานจากต่างประเทศที่เข้ามาแข่งขันแต่ละรายการ ดังนั้นการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ถือเป็นการเปิดโอกาสให้กับเยาวชนที่สนใจ โดยเฉพาะบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาเข้ามาร่วมปฏิบัติหน้าที่ระหว่างการแข่งขัน

ปัจจุบันการศึกษาด้านการล่ามในประเทศไทยยังไม่พบผู้สนใจศึกษาการทำงานล่ามบริบทกีฬา หากแบ่งการทำงานล่ามตามบริบทต่าง ๆ ส่วนใหญ่นิยมศึกษาล่ามธุรกิจ ล่ามการแพทย์ ล่ามสถานทูต ล่ามศาล ล่ามตำรวจท่องเที่ยว ล่ามทางทหาร ล่ามในสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเห็นว่าการศึกษาปัญหาการทำงานล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน เป็นการศึกษาปัญหาด้านการแปลและการล่ามอีกหนึ่งมิติที่ควรค่าแก่การศึกษา การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาที่พบในกระบวนการทำงานล่ามประสานงานกีฬา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน และนำปัญหาที่พบมาวิเคราะห์ พร้อมเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาศักยภาพของล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีนต่อไป

2. แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 นิยามของการล่าม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 “ล่าม” หมายถึง ผู้แปลคำพูดจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งทันที (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, ออนไลน์) ส่วนกนกพร นุ่มทอง (2563, น. 1) สรุปล่าม (Interpreting) ว่าเป็นการแปลประเภทหนึ่ง เป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมถ่ายทอดจากภาษาต้นทางไปสู่ภาษาปลายทางโดยวิธีการพูด ส่วนดานิกา เซเลสโกวิตช์ (Danica Seleskovitch) (อ้างถึงใน นพพร ประชากุล และคณะ, 2540, น. 45) ได้สรุปการแปลแบบล่าม ไว้ว่า หมายถึงการใช้ภาษา ข. สื่อความหมายให้ตรงกับความหมายที่ได้สื่อไว้ในวาทกรรมที่ใช้ภาษา ก. โดยส่วนใหญ่แล้ว เราไม่อาจใช้คำในภาษา ข. ที่กำหนดเอาไว้ล่วงหน้าว่ามีความหมายตรงกับคำในภาษา ก. (ดังเช่นในพจนานุกรมสองภาษา) ได้

การทำงานล่ามสามารถแยกตามลักษณะของการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ 1) ล่ามพูดตาม (Consecutive Interpreting) มีลักษณะการแปลซึ่งผู้พูดจะพูดแล้วหยุดให้ล่ามแปลเป็นระยะ เหมาะกับการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างผู้ใช้ภาษาทั้งสองฝ่าย 2) ล่ามกระซิบ (Whispering Interpreting) เป็นการแปลแบบกระซิบข้างผู้ฟังที่ฟังอีกภาษาหนึ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือ คนเดียว ไม่มีผลต่อวิทยาการระหว่างการประชุม นิยมใช้เป็นลักษณะการให้ข่าวทางเดียว 3) ล่ามพูดพร้อม

(Simultaneous Interpreting) ผู้พูดจะพูดไปโดยไม่ต้องพะวงรอล่ามแปล โดยล่ามจะแปลตามไปเรื่อย ๆ เป็นการแปลที่ประหยัดเวลาการประชุม สามารถใช้ประชุมต่อเนื่องได้ในภาษาต่าง ๆ เสมือนว่าใช้ภาษาเดียวกันในที่ประชุม (บุญชู ตันติรัตน์สุนทร, 2552, น. 22-23)

นอกจากลักษณะการทำงานของล่ามที่กล่าวมาทั้ง 3 แบบ ยังมีการแบ่งลักษณะการทำงานประเภทอื่น ๆ โดยแบ่งตามสถานที่ที่ปฏิบัติงานและเนื้องาน เช่น ล่ามการประชุม ล่ามธุรกิจ ล่ามศาล ล่ามสื่อมวลชน ล่ามการต่างประเทศ ล่ามโรงพยาบาล ล่ามติดตามหรือล่ามประสานงาน ฯลฯ ผู้ที่ปฏิบัติงานล่ามในสถานที่หรือมีเนื้องานต่างกัน จะใช้วงศัพท์แตกต่างกัน (กนกพร นุ่มทอง, 2563, น. 4) ในการปฏิบัติงานบางกรณี ล่ามจะทำหน้าที่ผู้ติดตาม เพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารให้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาหนึ่ง เรียกทับศัพท์ว่า “ลีสเยง” (Liaison interpreter) กรณีเช่นนี้ล่ามจะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการสนทนาและมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สนทนาอยู่ตลอดเวลา จึงควรวางตัวและปรับบทบาทให้เหมาะสม (ธารทิพย์ แก้วทิพย์, 2545 น. 40)

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยการศึกษาปัญหาการทำงานล่ามประสานงานกัมพูชา-ไทย ไทย-จีน ครั้งนี้ คือ ทฤษฎีแปลยึดความหมาย (Interpretive Theory หรือ Theory of sense) ดานิกา เซเลสโกวิตซ์ (Danica Seleskovitch) (อ้างถึงในนพพร ประชากุล และคณะ, 2540, น. 4) ได้ให้คำนิยามการแปล ซึ่งนำไปสู่หลักเกณฑ์การแปลไว้ว่า “สิ่งที่เราแปลนั้น ไม่ใช่ตัวภาษา หากแต่เป็นความหมายซึ่งผู้ส่งสารต้องการสื่อไปถึงผู้รับ” ซึ่งเท่ากับว่าการแปล คือ การถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งให้ได้ตรงกัน ผู้อ่านในภาษาต้นฉบับกับผู้อ่านในภาษาแปลย่อมเข้าใจสารเดียวกัน แนวคิดเช่นนี้เป็นเค้าของทฤษฎีการแปลแนวใหม่ ซึ่งมีหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ว่า **ขั้นแรก** ผู้แปลต้องทำความเข้าใจความหมายในต้นฉบับเสียก่อน ความหมายในต้นฉบับ รวมไปถึงเนื้อหาสาระ ภูมิหลัง สถานการณ์ ความหมายแฝง อารมณ์ ผู้แปลต้องสามารถจับความหมายบริสุทธิ์โดยไม่ผูกพันกับภาษา เพื่อนำไปถ่ายทอดเป็นภาษาแปล **ขั้นที่สอง** ถ่ายทอดครบถ้วน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพยายามถ่ายทอดความหมายนั้น ๆ ออกมาให้เป็นภาษาแปลที่ต้องเป็นธรรมชาติอีกด้วย **ขั้นสุดท้าย** คือ ขั้นตอนทดสอบความหมายระหว่างต้นฉบับกับบทแปล เพื่อตรวจสอบความหมายที่ถ่ายทอดออกมาว่า ขาดตกบกพร่อง หรือผิดเพี้ยนอย่างไรหรือไม่เพื่อการแก้ไขต่อไป (สุพรรณิ ปันมณี, 2552, น. 22)

เซเลสโกวิทช์ (Seleskovitch) และ เลเดแรร์ (Lederes) ผู้วางรากฐานแนวคิดทฤษฎีการแปลแบบยึดความหมาย ซึ่งนักทฤษฎีทั้งสองมีความเห็นว่า ภาษาเป็นเพียงส่วนเดียวที่เรามองเห็นได้ในกระบวนการสื่อความหมาย ยังมีความรู้ นอกเหนือภาษาศาสตร์ (extra-linguistic knowledge) ที่ยังมองไม่เห็น เช่น เจตนาของผู้เขียน ความรู้ที่สั่งสมมา ฯลฯ ความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำกับความเข้าใจเกี่ยวกับโลกภายนอก ล้วนถือเป็นบริบทได้ทั้งสิ้น ความรู้ทั้งหมดนี้มีบทบาทอย่างยิ่งในการประกอบขึ้นมาเป็นความหมาย เป็นความรู้ที่มีร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (รัชนิโรจน์ กุลธำรง, 2552, น. 45)

ธารทิพย์ แก้วทิพย์ (2545, น. 26-29) ได้ศึกษาแนวคิดเชิงทฤษฎีและวิธีปฏิบัติการในการแปลแบบล่าม ของเซเลสโกวิทช์ และ เลเดแรร์ โดยทั้งสองได้ศึกษาและวิเคราะห์วิธีปฏิบัติงานล่ามในสถานการณ์จริง และชี้ให้เห็นกลไกของกระบวนการที่ดำเนินไป กล่าวคือ ล่ามมิได้แปลคำพูดที่ตนได้ยินในภาษาต้นทาง เพราะไม่อาจจำได้ทุกคำ แต่จะ “ผละออก” จากภาษา เพื่อ “จับความหมาย” หรือ “สาร” ที่ผู้พูดต้องการสื่อ และนำมาถ่ายทอดเป็นภาษาปลายทางอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด โดยนักคิดทั้งสองได้คัดค้านแนวคิดการแปลแบบยึดภาษา ที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานว่าการแปล คือการถ่ายภาษา (code switching) สับเปลี่ยนคำที่ผู้กรเรียนเป็นประโยคต่อเนื่องตามหลักไวยากรณ์จากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งอย่างที่นักภาษาศาสตร์แนวโครงสร้างและนักไวยากรณ์ปริวรรตใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาภาษา แต่ข้อเขียนหรือคำพูดของบุคคลที่สื่อสารกับผู้อ่านหรือคู่สนทนาในสถานการณ์หนึ่ง ๆ นั้น นักแปลจะต้องทำงานในระดับวาทกรรม (discourse) กล่าวคือ นักแปลต้องพยายามหาวิธีการถ่ายทอดเป็นอีกภาษาหนึ่งที่สื่อจริงในบริบทการใช้ภาษา (sense) ไม่ใช่ความหมายประจำคำในภาษา ซึ่งเป็นเพียงศักยภาพทางความหมายที่อาจถูกนำมาใช้หรือไม่ก็ได้

ทฤษฎีการแปลยึดความหมาย สามารถนำมาแปลเป็นแผนผังแสดงกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (ดูภาพที่ 2) คือ

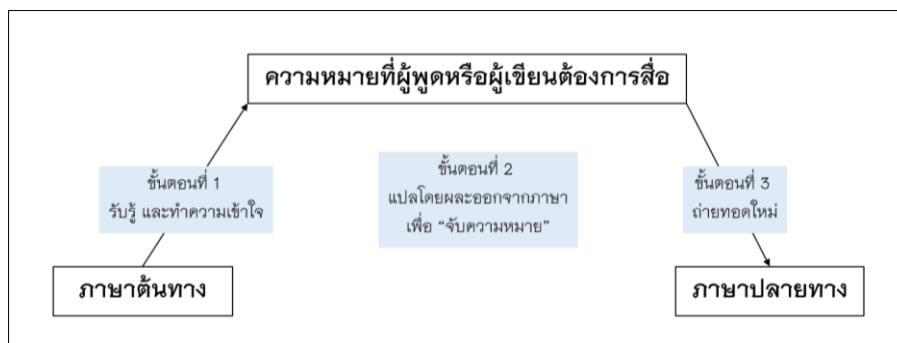
ขั้นตอนที่ 1 “รับรู้” ข้อความในภาษาต้นทางและทำความเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2 แปลโดยผละออกจากภาษาเพื่อ “จับความหมาย”

ขั้นตอนที่ 3 ถ่ายทอดใหม่เป็นภาษาปลายทาง

ภาพที่ 2 แผนผังกระบวนการแปลแบบยึดความหมาย

ที่มา: (ธารทิพย์ แก้วทิพย์, 2545, น. 31)

2.3 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการศึกษาการทำงานล่ามบริบทต่าง ๆ ทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทยมีความหลากหลายมากขึ้น กรพิม วุฒิวงศ์ และหนึ่งหทัย แรงผลสัมฤทธิ์ (2559) ได้ศึกษาในหัวข้อ “ลักษณะการทำงานและบทบาทของล่ามในสำนักข่าวกรองแห่งชาติ” โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ คือผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ และล่ามในสำนักข่าวกรองแห่งชาติตามตำแหน่ง 3 คน ข้าราชการที่ทำหน้าที่ล่ามอีกหนึ่งหน้าที่หนึ่ง 20 คน พบว่าสำนักข่าวกรองแห่งชาติมีความต้องการเจ้าหน้าที่ภาษาต่างประเทศเพื่อนบ้านของไทยมากที่สุด โดยเจ้าหน้าที่ภาษามีภาระงานทั้งงานแปลและงานล่าม ส่วนใหญ่จะเป็นล่ามพูดตาม และปัญหาที่พบคือ การขาดความมั่นคงในอาชีพ การอบรมทักษะการเป็นล่าม และการศึกษาหาความรู้ทางภาษาต่างประเทศ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและสนับสนุนสำนักข่าวกรองแห่งชาติในการกำหนดตำแหน่งผู้ชำนาญการทางภาษาเพื่อแก้ปัญหาการทำงาน ยกย่องระดับสวัสดิการที่เหมาะสม และจัดตั้งหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพของเจ้าหน้าที่ภาษา

สาลินี มณีรัตน์ (2559) ได้ศึกษาในหัวข้อ “ความสำคัญของการล่ามทางทหารและบทบาทของนายทหารล่ามที่มีต่อภารกิจของกองบัญชาการกองทัพไทย” โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารการประชุมหัวหน้าศูนย์ภาษาของกองทัพในภูมิภาค เอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อออนไลน์ จากนั้นสร้างแบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 58 นายในกองบัญชาการกองทัพไทย ประเด็นสำคัญในการศึกษามี 3 ประเด็น คือ 1) ความจำเป็นของนายทหารล่ามที่มีต่อความสำเร็จต่อภารกิจทหาร โดยเฉพาะด้านความมั่นคง ด้านข่าวกรอง การวิเทศสัมพันธ์ การลดความขัดแย้ง

และการสนับสนุนภารกิจของกองบัญชาการกองทัพไทยในภาพรวม 2) แนวทางการพัฒนาและการรักษาสถานภาพของนายทหารล่าม รวมทั้งความเป็นไปได้ในการสร้างนายทหารล่ามรุ่นใหม่ที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนนายทหารล่ามทั้งในปัจจุบันและอนาคต 3) ปัจจัยที่จะสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับนายทหารล่าม หรือ ผู้ที่ทำหน้าที่ล่ามทางทหาร ทั้งนี้ เพื่อประมวลแนวทางในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่ล่ามทางทหารของกองบัญชาการกองทัพไทยให้มีศักยภาพสูงและเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุน

ชญธร สุจริยาชัย และ หนึ่งหทัย แร่งผลสัมฤทธิ์ (2561) ได้ศึกษาในหัวข้อ “ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ให้บริการล่ามทางโทรศัพท์ในบริบทตำรวจท่องเที่ยวไทย” โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ล่ามในศูนย์แจ้งเหตุด่วนตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 10 คน และสร้างแบบสอบถามให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ล่ามอีก 15 คน พบว่าผู้ปฏิบัติหน้าที่สื่อสารภาษาต่างประเทศของศูนย์รับแจ้งเหตุด่วนตำรวจท่องเที่ยวไทย ปฏิบัติงานใน 2 บทบาท คือ ผู้รับแจ้งเหตุส่งประสานและให้ข้อมูล และทำหน้าที่ล่ามให้กับนักท่องเที่ยวหรือตำรวจท้องที่ต่าง ๆ ข้อจำกัดที่เห็นเด่นชัดของล่ามทางโทรศัพท์ คือ การมองไม่เห็นคู่สนทนา ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ล่ามได้แก้ไขโดยการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ การศึกษากรณีที่เกิดขึ้นบ่อยเพื่อช่วยให้ทำความเข้าใจสถานการณ์ อีกทั้งการตรวจสอบความถูกต้องของสารกับคู่สายก่อนทำหน้าที่ล่ามก็ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้

สนสร้อย เทพพัฒนพงศ์ และ หนึ่งหทัย แร่งผลสัมฤทธิ์ (2561) ได้ศึกษาหัวข้อ “ความแตกต่างทางวัฒนธรรมยุโรปและวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการทำงานล่ามในบริบทของงานสถานทูต” โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สถานทูตจากทวีปยุโรปประจำประเทศไทย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ชาวไทยผู้ปฏิบัติงานล่าม จำนวน 6 คน และเจ้าหน้าที่สถานทูตชาวต่างชาติ ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ชาวไทยที่ปฏิบัติงานล่าม จำนวน 3 คน ผลการศึกษาพบว่า ล่ามแต่ละคนมีวิธีการรับมือกับปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการอธิบาย การเสริมความ หรือแม้กระทั่งการข้ามข้อความ การตัดข้อความทิ้งไป และในมุมมองของเจ้าหน้าที่ต่างชาติส่วนมากเห็นว่าวิธีการอธิบายชี้แจง เพื่อสร้างความกระจ่างให้แก่ผู้ฟังนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แต่อย่างไรก็ดี ล่ามควรหยิบยกประเด็นที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้นขึ้นมา พูดคุยตกลงกับผู้พูดก่อนหน้าการประชุม เพื่อให้ผู้พูดเชื่อมั่นได้ว่าล่ามจะถ่ายทอดข้อความให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้พูดตั้งใจไว้

พาน เหล่ย และ กนกพร นุ่มทอง (2564) ได้ศึกษาในหัวข้อ “ปัญหาและแนวทางการแก้ไข ปัญหาการล่ามไทย-จีนในชั้นศาล” ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ล่ามที่เคยปฏิบัติงานล่าม ไทย-จีนในชั้นศาล 2 คน ทนาย 2 คน และผู้พิพากษา 2 คน ผลการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาที่พบใน การล่ามไทย-จีนในชั้นศาลแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาการใช้ภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง 2) ปัญหาการจับประเด็นของข้อความ 3) ปัญหาการเรียงประโยคเพื่อถ่ายทอดความหมาย 4) ปัญหาด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ 6) ปัญหา อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาการจัดการความรู้สึกของล่าม ปัญหาคำศัพท์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาล ปัญหาเรื่องความหลากหลายของคดีความ ล่ามขาดความรู้รอบตัวที่กว้างขวาง ฯลฯ

เอลิสา นิชิโคโตะ (2560) ได้ศึกษาหัวข้อ “วิเคราะห์การทำงานร่วมกันระหว่างแพทย์และ ล่ามทางการแพทย์ ศึกษาจากการจำลองสถานการณ์การตรวจคนไข้โดยใช้ล่ามญี่ปุ่น-ไทย” ใน สถานการณ์จำลองมีการสวมบทบาทดังนี้ ให้แพทย์ฝึกหัดเฉพาะสาขาในโรงพยาบาลสวมบทบาท เป็นแพทย์ผู้ตรวจ มีอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นสวมบทเป็นคนไข้ และนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นที่ กำลังศึกษาวิชาการล่ามสวมบทเป็นล่ามทางการแพทย์ ผลการศึกษาพบว่า แพทย์และล่ามพบ อุปสรรคสำคัญ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านภาษา 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และได้เสนอแนวทางปฏิบัติสำหรับแพทย์และล่ามภาษาญี่ปุ่น-ไทยว่า ในกรณีที่จำเป็นต้องมีคนกลาง ในการสื่อสารระหว่างทั้งสองฝ่ายที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาเดียวกันได้

ปัญญา นาวงษ์ (2560) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาคุณภาพล่ามภาษาอาหรับด้าน การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทย ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างจากกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด 12 คน ประกอบด้วย ล่ามภาษาอาหรับจากโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง จำนวน 9 คน หัวหน้าล่าม 1 คน และแพทย์ 2 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาของล่าม ภาษาอาหรับเพื่อการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์แบ่งออกเป็น 1.1) ปัญหาระดับมาก ได้แก่ ปัญหาภาษา ถิ่นอาหรับ ปัญหาศัพท์วิชาการแพทย์ และปัญหาอุปนิสัยของชาวอาหรับ 1.2) ปัญหาระดับปาน กลาง ได้แก่ ความเข้าใจภาษาอาหรับมาตรฐานและวัฒนธรรมอาหรับ และ 1.3) ปัญหาระดับน้อย ได้แก่ การร่วมงานกับฝ่ายอื่น การไม่สู้งานหนัก มารยาทของล่าม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า กลวิธี การแปล และการให้ญาติแปลภาษาถิ่นอาหรับให้ 2) แนวทางการพัฒนาล่ามเพื่อการท่องเที่ยวเชิง การแพทย์แบ่งออกเป็น 3 ประการ ประการแรก คือ ล่ามต้องเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านภาษาอาหรับ มาตรฐาน ด้านศัพท์วิชาการทางการแพทย์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทยและภาษาถิ่นอาหรับ ประการที่

สอง หาความรู้เพิ่มเติมทางด้านการแพทย์ คอมพิวเตอร์ การจัดการและการตลาด ประการที่สาม ล่ามต้องมีความอดทนต่ออุปนิสัยของคนไข้และผู้ร่วมงานฝ่ายต่าง ๆ มีความกล้าหาญ รับผิดชอบ สู้ งานหนัก รู้จักการวางตัว และต้องผ่านการฝึกงานก่อนปฏิบัติงานจริง

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานล่ามบริบทต่าง ๆ ในประเทศไทยที่กล่าวมา ข้างต้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานล่ามประสานงานจีน-ไทย ไทย-จีน จากบททบทวนวรรณกรรมพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานล่ามบริบทกีฬาในประเทศไทย และการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการกีฬา มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการทำงานของ ล่าม ดังนี้

岳峰 (เย่วเฟิง) และ 耿良凤 (เกิ่ง เหลียงเฟิง) (2016) ได้ศึกษาหัวใจสำคัญของล่ามและ ปัจจัยนอกเหนือภาษา โดยใช้กรณีศึกษาจากการทำหน้าที่ล่ามภาษาอังกฤษ-จีน จีน-อังกฤษ ให้กับ เจ้าหน้าที่ควบคุมสารต้องห้าม (Doping Control Officer: DCO) ในการแข่งขันจักรยานประเภท ถนน (Road Cycling) ผู้ใจคัพ ระหว่างวันที่ 13-18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 และใช้ทฤษฎีการ สนทนา (Dialogism) ของมิกาอิล บัคติน นักภาษาศาสตร์ชาวรัสเซียเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ข้อมูลในกรณีตัวอย่างทั้ง 6 สถานการณ์จากประสบการณ์ปฏิบัติงานจริง จากการวิเคราะห์ข้อมูล สะท้อนให้เห็นว่าล่ามต้องมีจุดยืนที่เป็นกลาง (立场准测) และต้องมีความสามารถในการปรับและ ควบคุมการสื่อสาร (交际调控) เพื่อมั่นใจว่าการทำหน้าที่ล่ามในทุกสถานการณ์จะดำเนินการไป อย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์

何元元 (เหอ หยวนหยวน) (2010) ได้ศึกษาการฝึกฝนและเงื่อนไขสมรรถภาพทางจิตของ ล่ามจากมุมมองจิตวิทยาการกีฬา โดยนำแนวคิดทฤษฎีอักษรยูคว่ำ (Inverted - U Theory) มา ประยุกต์ใช้กับการศึกษาความวิตกกังวลในการทำงานล่าม โดยได้เสนอแนวทางในการปฏิบัติ 2 ข้อ คือ 1. คุณลักษณะทางจิตใจที่ล่ามต้องมี ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การแสดงออก ควรแสดง ศักยภาพที่ซ่อนอยู่ออกมาอย่างเต็มที่ 2) สมาธิ ควรจดจ่อกับงานแปลเท่านั้น 3) ความมั่นใจ ล่าม ต้องฝึกฝนบ่อย ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการแปล จนสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับตัวเองได้ 4) ความ แน่วแน่ อารมณ์ไม่หวั่นไหว 5) มองโลกในแง่ดี และ 6) เตรียมตัวก่อนปฏิบัติหน้าที่ และเมื่อเสร็จ การกิจต้องมีการสรุปการทำงาน 2. แผนการฝึกฝนสมรรถภาพทางจิตของล่าม ประกอบด้วย 1) ฝึก รวบรวมสมาธิ 2) ฝึกจำลองสถานการณ์จริง 3) ฝึกปรับเปลี่ยนการรับรู้ใหม่ เช่น ให้คิดว่า “ฉันต้อง เตรียมพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์” แทนที่จะคิดว่า “ฉันต้องแปลให้ดีเพื่อพิสูจน์ตัวเอง” หรือ ใน

กรณีผู้พูดกล่าวข้อความเพิ่มเติมกะทันหัน ให้คิดว่า “ฉันก็สามารถแปลได้ดี” แทนที่จะคาดหวังให้ผู้พูดกล่าวถ้อยคำตามสคริปต์ที่เตรียมไว้ เป็นต้น 4) ประเมินการแปลของตัวเองหลังจากเสร็จภารกิจ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่าการศึกษาเกี่ยวกับการล่ามบริบทต่าง ๆ ของประเทศไทยในครั้งทศวรรษที่ผ่านมา ได้แก่ ล่ามสถานทูต ล่ามตำรวจท่องเที่ยว ล่ามทหาร ล่ามสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ล่ามศาลยุติธรรม ล่ามการแพทย์ ส่วนความต้องการล่ามภาษาที่มีความหลากหลาย ได้แก่ ล่ามภาษาอังกฤษ ล่ามภาษาญี่ปุ่น ล่ามภาษาจีน ล่ามภาษาอาหรับ และล่ามภาษาประเทศเพื่อนบ้านไทย การศึกษาการล่ามในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำแบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลจากเอกสารการประชุม เอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อออนไลน์ เป็นต้น ประเด็นที่มุ่งศึกษา ได้แก่ ลักษณะการทำงานของล่าม บทบาทและความสำคัญของล่าม ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาการทำงานล่ามของแต่ละบริบท จะเห็นได้ว่าการศึกษาการทำงานล่ามบริบทกีฬา ยังไม่มีนักวิชาการท่านใดสนใจศึกษาเรื่องนี้มาก่อน และไม่มีการนำกรณีตัวอย่างของการสื่อสาร (การปฏิบัติ) ประสานกับกระบวนการแปล (ทฤษฎี) อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาการทำงานล่ามบริบทกีฬาจึงเป็นมิติใหม่ของการศึกษา ปัญหาด้านการแปลและการล่ามในประเทศไทยที่ควรค่าแก่การศึกษา เพื่อให้เข้าถึงทั้งบริบทการทำงานและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงานล่ามประสานงานกีฬา และเพื่อพัฒนาศักยภาพของล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4. ระเบียบวิธีวิจัย

4.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

4.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการสัมภาษณ์ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้ให้เห็นพัฒนาการการศึกษาด้านการล่ามในมิติต่าง ๆ และเป็นแนวทางในการวิจัย

4.1.2 รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นข้อมูลปฐมภูมิ

4.1.3 เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์มีดังนี้

- 1) ชาวไทยอายุ 20 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ
- 2) ประกอบอาชีพล่ามประจำองค์กร หรือ ล่ามอิสระที่มีประสบการณ์
ทำงานล่ามประสานงานกีฬาที่จัดการแข่งขันในประเทศไทย
- 3) สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาจีนและภาษาไทย
- 4) ยินดีเข้าร่วมการสัมภาษณ์

4.1.4 การติดต่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 เป็นบุคคลที่ติดตามประกาศ ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนประกาศติดต่อขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาการทำงานล่ามกีฬา ในช่องทางเฟสบุ๊ค (Facebook) เพจ “งานแปล งานล่าม เพื่อนักแปลและล่าม” และอีก 2 คน มาจากการแนะนำของผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 คนผ่านช่องข้อความเฟสบุ๊ค (Facebook messenger) และทางโทรศัพท์มือถือ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ จากนั้นได้ส่งชุดคำถามและช่องทางในการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลผ่านไลน์ (Line) ล่วงหน้า 1-2 วัน เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 (COVID-19) ในการสัมภาษณ์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมซูม (Zoom) ด้วยวิธีวิดีโอคอล (Video call) ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์โดยเฉลี่ย 60 นาทีต่อ 1 คน

4.1.5 การแปลข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นของการปฏิบัติงานล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน

4.1.6 การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย นำปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปและอภิปรายตามแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอกลวิธีและแนวทางแก้ไขการทำล่ามจีน-ไทย ไทย-จีนในบริบทกีฬา

4.2 เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-deep Interview) ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เป็นบุคคลเคยทำงานล่ามประสานงานกีฬาภาษาจีน-ไทย ไทย-จีน 3 ท่าน และเคยมีประสบการณ์ทำงานล่ามประสานงานกีฬาหลายชนิด โดยเฉพาะล่ามประสานงานกีฬาของสมาคมกรีฑาแห่งประเทศไทย แบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ของการวิจัยครั้งนี้มีกรอบคำถามดังต่อไปนี้

4.2.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย สถาบันที่สำเร็จการศึกษา และสาขาที่เรียน อายุการทำงาน อาชีพปัจจุบัน ระดับความสามารถทางภาษาจีนและภาษาไทย และประสบการณ์การทำงานล่าม

4.2.2 ปัญหาด้านทักษะการใช้ภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง

4.2.3 ปัญหาการจับประเด็นสำคัญของข้อความ

4.2.4 ปัญหาการเรียบเรียงประโยคเพื่อถ่ายทอดความหมาย

4.2.5 ปัญหาด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

4.2.6 ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามประสานงานกีฬา

4.2.7 ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

5.1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 อายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภาษาจีนธุรกิจ อายุการทำงานด้านการล่ามและการแปล 15 ปี มีความเข้าใจทั้งภาษาจีนกลางและภาษาจีนไต้หวัน เคยสอบ HSK ระบบเก่า เข้าใจภาษาจีนแมนดาริน และ ภาษาจีนตัวเต็ม (ปริญญาตรีเคยเรียนทั้งจีนตัวย่อและจีนตัวเต็ม) อาชีพในปัจจุบัน คือ พนักงานบริษัท ล่ามอิสระจีน-ไทย ไทย-จีน และล่ามประสานงานอาสาสมัครทางกีฬาประจำสมาคมกรีฑาแห่งประเทศไทย และยังเป็นผู้ช่วยประสานงานกีฬาชักเยื่อ (Tug of war) นานาชาติให้กับสโมสรแห่งหนึ่งในแปดริ้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ร่วมมือกับสมาคมกีฬาของไต้หวัน ชนิดกีฬาที่เคยทำหน้าที่ล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน ได้แก่ จักรยาน กรีฑา มวยปล้ำ มวยสากล กระโดดน้ำ ชักเยื่อ เป็นต้น

5.1.2 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 อายุ 27 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภาษาและวัฒนธรรมจีน อายุการทำงานเกี่ยวกับล่าม 4 ปีกว่า เริ่มทำงานล่ามตั้งแต่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 อาชีพในปัจจุบัน คือ ล่ามอิสระ และล่ามติดตามควบคุมตำแหน่งเลขานุการในบริษัทธุรกิจสตาร์ทอัพด้านการท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ระดับความสามารถทางภาษาจีน HSK5 เคยทำงานล่ามโรงพยาบาล ล่ามธุรกิจ และล่ามประสานงานจีน-ไทย ไทย-จีนของสมาคมกรีฑาแห่งประเทศไทย

5.1.3 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 อายุ 28 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชานิติศาสตร์ เป็นนักกีฬายูโดและซูโม่ทีมชาติ หลังจากสำเร็จการศึกษา ได้ศึกษาต่อที่สาธารณรัฐ

ประชาชนจีน หลักสูตรภาษาจีน เป็นเวลา 2 ปี ที่มหาวิทยาลัยภาษาและวัฒนธรรมแห่งปักกิ่ง มหาวิทยาลัยจางชาน มหาวิทยาลัยจีหนาน ตามลำดับ ระดับภาษาจีน HSK4 อายุการทำงานการล่าม 6 ปี เคยปฏิบัติงานล่ามติดตาม ตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการโรงงานทุเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี อาชีพในปัจจุบัน คือ ทำสวน ล่ามอิสระจีน-ไทย ไทย-จีน เคยทำหน้าที่ล่ามประสานงานกีฬาครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2557 ชนิดกีฬาที่เคยปฏิบัติงานล่ามประสานงานกีฬาคีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน ได้แก่ ตะกร้อ ปิงปอง และกีฬาของสมาคมกรีฑาแห่งประเทศไทย

5.2 ผลการสัมภาษณ์

5.2.1 ปัญหาด้านทักษะการใช้ภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ศัพท์เฉพาะ (Technical terms) แต่ละชนิดกีฬาก็มีศัพท์เฉพาะแตกต่างกัน ปัจจุบันตำราด้านศัพท์เฉพาะที่พบมากส่วนใหญ่จะเป็น ศัพท์ด้านธุรกิจ กฎหมาย การแพทย์ ฯลฯ การเข้าถึงข้อมูลศัพท์ด้านกีฬาแต่ละชนิด หรือ พจนานุกรมเกี่ยวกับศัพท์เฉพาะด้านกีฬามีน้อยมาก จากประสบการณ์ทำงานล่ามประสานงานกีฬา ในช่วงแรกของการทำงานล่าม เป็นยุคที่การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องยาก ต้องซื้อหนังสือและ สืบค้นข้อมูลในห้องสมุดเป็นหลักและแปลออกมาเป็นภาษาจีน หรืออาศัยวิธีการสืบค้นข้อมูลที่เป็น ภาษาอังกฤษก่อนแล้วแปลเป็นภาษาจีน จากนั้นค่อยตรวจสอบความถูกต้องกับเจ้าของภาษา นอกจากศัพท์เฉพาะด้านของแต่ละชนิดกีฬา บางชนิดกีฬา ล่ามยังต้องมีความรู้ศัพท์เฉพาะด้าน วิทยาศาสตร์การกีฬา (Sports Science) ด้านสรีรวิทยาการกีฬา (Sports Physiology) ด้วย ยกตัวอย่าง ขณะปฏิบัติหน้าที่ต้องแปลเทคนิคการเล่นกีฬาชกเย่สากล หรือ กระบวนท่ากีฬาเวท เทรนนิ่ง (Weight Training) เช่น ยกน้ำหนัก 100 กิโลกรัม ด้วยท่าคลีนแอนด์เจอร์ก (Clean and Jerk) จะได้กล่อมเนื้อส่วนไหน เป็นต้น หากมีคนจบด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและมีความรู้ภาษาจีน ก็จะเข้าใจง่าย จะเห็นได้ว่าหากคลังศัพท์เฉพาะไม่เพียงพอและไม่มีความรู้ความเข้าใจชนิดกีฬานั้น ๆ ก็จะแปลยาก จากประสบการณ์ก็เคยมีกรณีที่แปลไม่ได้ก็แก้ปัญหาโดยการทำท่าทาง หรือบางครั้ง ต้องแปลศัพท์เฉพาะ อย่างเช่น คำว่า “กงจี” (攻击) และ “ฝิงโส่ว” (防守) หากใช้วิธีแปลตรงตัว ว่า “รุก” กับ “รับ” ผู้ฟังจะเข้าใจผิดหรือไม่ เพราะแปลแล้วกำกวม

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 คิดว่าเป็นปัญหาศัพท์เฉพาะและระดับภาษา แม้ว่าจะเคย เรียนการแปลจีน-ไทยในระดับปริญญาตรี แต่ก็ยังเป็นเพียงการปูพื้นฐานความรู้ด้านการแปล ไม่ สามารถนำไปประยุกต์ได้ทั้งหมด ขึ้นอยู่กับบริบทที่ปฏิบัติงานด้วย พอมีโอกาสเข้ามาปฏิบัติหน้าที่

ล่ามประสานงานกีฬาที่จะเจอวงศัพท์ที่หลากหลาย ความยากส่วนหนึ่งของการเป็นล่าม คือ ภาษาที่สาม เมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่ล่ามกับสมาคมกีฬาเล็ก และเป็นกีฬาใหม่ หรือกีฬาที่ไม่ค่อยถูกพูดถึงมากนัก เหมือนกับกีฬาฟุตบอลหรือวอลเลย์บอล ก็พบว่าข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีน้อย ส่วนมากจะอาศัยการสืบค้นข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน และแปลคำศัพท์จากแอปพลิเคชันพลิโค (Pleco) ในมือถือ ข้อดีของแอปพลิเคชันนี้คือ เมื่อใช้งานมีคำศัพท์ทั้งอักษรจีนตัวเต็มและตัวย่อ ก็จะเชื่อมโยง (Relate) กันได้ไว ถ้าเป็นข้อมูลที่สืบค้นจากกูเกิล (Google) จะค้นหาเป็นภาษาอังกฤษก่อนแล้วแปลเป็นภาษาไทย เพราะคิดว่ามีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง แต่ถ้าค้นหาคำศัพท์จีน-ไทย ข้อมูลมีน้อยและไม่ค่อยน่าเชื่อถือ วิธีแก้ปัญหาเบื้องต้น คือสืบค้นภาษาไทย-อังกฤษก่อนแล้วจึงค่อยแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาจีน จากนั้นนำข้อมูลภาษาจีนที่ได้สืบค้นต่อไปในปู้ดู (Baidu) จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลกีฬาบางชนิดค่อนข้างซับซ้อนและเสียเวลา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 เคยเป็นนักกีฬาทีมชาติ เข้าใจบริบทของนักกีฬาเป็นอย่างดี หน้าที่ของนักกีฬาทีมชาติเมื่อไปถึงต่างประเทศ คือการเตรียมตัว หมายความว่าต้องดูแลตัวเองให้ดี และทำหน้าที่ผู้เข้าแข่งขันอย่างเต็มความสามารถจนจบการแข่งขัน แต่ในบริบทของล่ามประสานงานกีฬาซึ่งมี 2 บทบาท ในการปฏิบัติหน้าที่จะเกิดปัญหาลบหลดบ้าง ส่วนหนึ่งเพราะระดับภาษาจีนของตนเน้นการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวันเป็นหลัก ในการทำงานนอกจากจะต้องสื่อสารกับทีมนักกีฬาให้เข้าใจแล้ว ต้องมีความสามารถในการดูตารางการแข่งขันด้วย เพราะต้องคอยสื่อสารเรื่องการจัดการเวลากับผู้ฝึกสอนชาวจีน รายละเอียดที่ต้องแจ้งให้นักกีฬาทราบ เช่น แจ้งจุดนัดพบ เวลาออกเดินทาง สถานที่การแข่งขัน ฯลฯ จากประสบการณ์เคยเจอปัญหาระหว่างปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องใช้ศัพท์เฉพาะโดยตรง เช่น กรณีตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีตัวอย่างที่ 1

นักกีฬาปวดท้องระหว่างการแข่งขัน ล่ามต้องประสานงานไปยังฝ่ายพยาบาล เพื่อส่งนักกีฬาไปโรงพยาบาล ในกรณีนี้ล่ามต้องเดินทางไปด้วย เพราะต้องคอยสื่อสารระหว่างหมอกับนักกีฬาชาวจีน เดิมทีล่ามสันนิษฐานว่านักกีฬาน่าจะท้องเสีย จึงถามไปว่า “你大便了几次?” แปลว่า “คุณอุจจาระแล้วกี่ครั้ง” นักกีฬาตอบว่า 1 ครั้ง เบื้องต้นอาจสรุปได้ว่าไม่ได้เป็นอาการของคนท้องเสีย หมอจึงให้นอนดูอาการ ล่ามจึงแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยอธิบายกับนักกีฬาว่า “你不要担心，没什么严重，医生回来了” แปลว่า “คุณไม่ต้องกังวล ไม่มีอะไรร้ายแรง หมอ

มาแล้ว” การสื่อสารกับนักกีฬาในกรณีเช่นนี้ ล่ามก็เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง แต่เลือกอธิบายโดยใช้
สำนวนภาษาง่าย ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาศัพท์เฉพาะด้านการแพทย์

กรณีตัวอย่างที่ 2

การทำหน้าที่ล่ามประสานงานในการแข่งขันตะกร้อ ผู้ฝึกสอนชาวจีนขออุปกรณ์
กีฬาเพิ่ม ล่ามไม่รู้ศัพท์คำว่า ตะกร้อ ขณะสื่อสารฟังออกแค่คำว่า “ฉิว” (球) ซึ่งแปลว่า บอล
จากนั้นล่ามก็ถามกลับไปว่า “要几个” แปลว่า “ต้องการกี่ลูก” ผู้ฝึกสอนชาวจีนเข้าใจว่าล่ามที่
ปฏิบัติงานให้กับทีมไม่ใช่ล่ามเฉพาะทาง จึงใช้ประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ สื่อสารกับล่าม

กรณีตัวอย่างที่ 3

เกิดขึ้นระหว่างการแข่งขันตะกร้อ ล่ามในฐานะส่วนหนึ่งของทีมต้องเข้าดูการ
แข่งขันด้วย ผู้ฝึกสอนชาวจีนต้องการทักท้วงกรรมการตัดสินเพื่อดูภาพช้า เพราะมีนักกีฬาอีกฝ่าย
โดนตาข่ายขณะแข่งขัน โดยทำสัญลักษณ์มือรูปสี่เหลี่ยม (อาจจะหมายถึงตาข่าย) สื่อสารกับ
กรรมการตัดสิน ตอนนั้นล่ามไม่รู้ศัพท์กติกากีฬาตะกร้อ แต่ล่ามก็แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
โดยใช้ภาษาอังกฤษสำนวนง่าย ๆ เช่น Can you replay again? สื่อสารกับกรรมการตัดสินเพื่อ
รักษามลประโยชน์ให้ทีมที่ตนรับผิดชอบ

จากผลการสัมภาษณ์ข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาด้านทักษะการใช้ภาษาต้นทางและ
ภาษาปลายทางของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 และคนที่ 2 ต่างก็เห็นตรงกันว่าศัพท์เฉพาะด้านกีฬาแต่ละ
ชนิดเป็นอุปสรรคอันดับต้น ๆ ของการทำงานล่ามประสานงานกีฬา กีฬาแต่ละชนิดมีศัพท์เฉพาะ
แตกต่างกัน บางชนิดกีฬาก็สามารถแบ่งได้หลายประเภท และแต่ละประเภทก็สามารถแยกย่อยตาม
ประเภทของการแข่งขัน นอกจากนี้ยังมีศัพท์เฉพาะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ล่ามต้องมีความรู้ในระดับ
หนึ่งก่อนปฏิบัติงาน อาทิ ศัพท์เฉพาะด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและศัพท์เฉพาะด้านสรีรวิทยาการ
กีฬา ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 และคนที่ 3 เห็นตรงกันว่าระดับภาษา คือ อุปสรรครองลงมาของ
การทำงานล่ามบริบทกีฬา ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 มีความเห็นว่าวิชาการแปลที่เคยเรียนเมื่อปริญญา
ตรีเป็นเพียงการปูพื้นฐานในเบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งหมด ต้องขึ้นอยู่
กับบริบทการทำงานด้วย ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 คิดว่าระดับภาษาของตนอยู่ในระดับที่ใช้สื่อสาร
ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เมื่อปฏิบัติงานเจอเหตุการณ์ที่ต้องใช้ศัพท์เฉพาะต้องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
โดยใช้สำนวนภาษาไม่ซับซ้อน เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดในการสื่อสาร

5.2.2 ปัญหาการจับประเด็นสำคัญของข้อความ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ปัญหาศัพท์เฉพาะยังคงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้จับประเด็นของข้อความ บางครั้งต้องแปลให้นักศึกษาไทย ไม่สามารถแปลได้ทุกคำพูด กรณีที่ผู้ฝึกสอนชาวจีนพูดเนื้อหาทั่วไปซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นแปลสรุปใจความสำคัญ ผู้ฝึกสอนชาวจีนส่วนมากจะพูดยาว ถ้าแปลสั้นจะโดนต่อว่าและต้องแปลใหม่ กรณีเป็นการอธิบายเทคนิคต่าง ๆ ล่ามต้องแจ้งให้ผู้ฝึกสอนชาวจีนพูดทีละประโยค เพราะถ้าอธิบายทุกขั้นตอนจบในครั้งเดียวอาจจะแปลไม่ออกหรือแปลตะกุกตะกักได้ สถานการณ์ในการสื่อสารของล่ามประสานงานกีฬาจะไม่เป็นพิธีการเหมือนล่ามศาล เช่น อัยการพูดจบเราต้องแปลทันที ขณะที่การทำงานล่ามบริบทกีฬาจะไม่เป็นพิธีการและค่อนข้างเป็นกันเอง เห็นว่าผู้ฝึกสอนก็คือครูคนหนึ่ง ถ้าไม่เข้าใจก็ขอให้ทวนซ้ำได้

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ล่ามประสานงานกีฬาส่วนใหญ่จะเข้าใจภาษาจีนแมนดาริน บางครั้งขณะปฏิบัติงานฟังสำเนียงผู้ฝึกสอนและนักกีฬาบางคนไม่ชัดหรือฟังไม่ออก เข้าใจว่าตนเองพูดภาษาจีนแมนดารินชัดกว่าบุคคลเหล่านั้นด้วยซ้ำ เพราะทีมนักกีฬาจากจีนเองก็พูดภาษาถิ่นของเขา ส่งผลให้เวลาแปลเกิดปัญหาในการจับความหมาย บางครั้งผู้พูดออกเสียงไม่เต็มคำหรือบางคำถูกกร่อนคำ ต้องมาประมวลผลความหมายจากบริบทขณะนั้นว่าควรจะแปลว่าอย่างไร ในกรณีที่ผู้ฝึกสอนชาวจีนพูดเร็วเกินไป เราก็จะขอให้เขาพูดซ้ำอีกครั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงการแปลผิดและหากเกิดขึ้นอาจจะส่งผลเสียทันที ตนเคยเป็นล่ามโรงพยาบาลมาก่อน ซึ่งการทำล่ามบริบทนี้ก็สามารถขอให้หมอตวนคำพูดได้แล้วจึงแปลให้คนไข้ ตนค่อนข้างติดนิสัยทวนคำถามเพื่อทำความเข้าใจ แล้วค่อยย้อนกลับมาแปล ส่วนเรื่องการใช้สำนวนสุภาษิตจีนในการสื่อสาร มักปรากฏอยู่บ้างในการทำงาน บางครั้งก็เชื่อมโยงกับสำนวนไทยได้เลย แต่กรณีเจอสำนวนจีนยาก ๆ ที่เน้นภาษาโบราณตนก็ไม่เข้าใจ แม้ว่าตอนเป็นนักศึกษาจะเคยเรียนวิชาปรัชญาวรรณคดีจีนก็ตาม แต่ศัพท์สำนวนจีนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากประเพณีวัฒนธรรมจีน เวลาแปลต้องเข้าใจบริบทและภูมิหลัง (background) ของสำนวนนั้น ๆ ด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 เวลาเจอกันครั้งแรก คนจีนจะพูดเยอะ พูดเร็ว มักเข้าใจว่าล่ามสื่อสารภาษาจีนได้คล่องแคล่ว ดังนั้นล่ามจึงต้องออกตัวไปก่อนว่า “你说慢点，我听不懂” แปลว่า “คุณพูดช้าหน่อย ฉันฟังไม่เข้าใจ” บางครั้งเกิดเหตุการณ์ที่ล่ามฟังไม่เข้าใจ ทำให้ฝ่ายจีนหงุดหงิดบ้าง โดยเฉพาะจากทีมนักกีฬาจีนแผ่นดินใหญ่ ในการสื่อสารบางครั้งถ้าเป็นศัพท์ที่คาดเดาได้ แต่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด จะใช้วิธีทวนคำถาม เช่น “อันนี้ใช่หรือไม่” เป็นต้น

เมื่อเวลาประชุมมีการพูดถึง “वाद้า” หรือ องค์การต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลก (World Anti-Doping Agency : WADA) ก็จะเข้าใจทันที เพราะเคยเป็นนักกีฬาทีมชาติมาก่อน เข้าใจขั้นตอนการสุ่มตรวจสารต้องห้าม แต่เนื่องจากข้อมูลแบบฟอร์มเป็นภาษาอังกฤษ จึงต้องใช้ความพยายามในการอธิบายให้นักกีฬาที่โดนสุ่มตรวจเข้าใจ นอกจากนี้ยังมีกรณีตัวอย่างที่ลุ่มสือสารผิดพลาด เพราะจับความหมายของคำศัพท์ไม่ได้ เช่น กรณีตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีตัวอย่างที่ 4

การเข้าพักในโรงแรมของนักกีฬา ฝ่ายจัดงานเตรียมที่พักสำหรับ 2 ท่าน 1 ห้องไว้ให้ แต่เนื่องจากนักกีฬาประสงค์จะนอนด้วยกัน 3 คน ล่ามต้องประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่เพื่อขอสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่ม โดยนักกีฬาแจ้งล่ามว่าขอผ้าห่มเพิ่ม ล่ามฟังว่าต้องการแก้วน้ำ เพราะคำว่าแก้วน้ำ กับ ผ้าห่ม ในภาษาจีนออกเสียงคล้ายกัน ผ้าห่ม ออกเสียงว่า “เป่ยจื่อ” (被子) ส่วนแก้วน้ำ ออกเสียงว่า “เป่ยจื่อ” (杯子) เป็นต้น

กรณีตัวอย่างที่ 5

การนัดเวลาขึ้นรถไปสนามแข่งขัน เนื่องจากการจราจรแออัดในกรุงเทพมหานคร ล่ามตกลงเวลากับผู้ฝึกสอนชาวจีนว่าต้องขึ้นรถเวลา 12:00 น. เพื่อความมั่นใจ ผู้ฝึกสอนชาวจีนทวนซ้ำ เพื่อยืนยันและย้ำเวลากับล่ามอีกครั้งว่า “十二点钟” หมายถึง เที่ยงตรง ใช่หรือไม่ แต่ล่ามไม่เคยเรียนสำนวนการบอกเวลาดังกล่าว เข้าใจว่า “จง” (钟) ที่หมายถึง โมงตรง ซึ่งพ้องเสียงกับ “จง” (中) ที่แปลว่า ตรงกลาง ล่ามจึงตีความเป็น 12:30 น. ทำให้สือสารผิดพลาดและโดนต่อว่า จึงแก้ปัญหาลองครั้งต่อไปโดยการใช้วิธีเขียน

ผลจากการสัมภาษณ์ข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาด้านการจับประเด็นสำคัญของข้อความในการปฏิบัติงาน ล่ามอาจประสบปัญหาในการฟังได้หลายสาเหตุ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 คนที่ 2 และคนที่ 3 เห็นตรงกันว่า ผู้ฝึกสอนชาวจีนพูดเร็วและพูดเยอะ ส่งผลให้ล่ามจับความหมายไม่ทัน ต้องอาศัยการแปลแบบสรุปความ หากแปลไม่ได้หรือแปลติดขัด ก็อาศัยการทวนคำถาม หรือไม่ก็ขอให้ผู้ฝึกสอนพูดทีละประโยค เพื่อถ่ายความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ยังคงเห็นว่าศัพท์เฉพาะ เป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถจับประเด็นของข้อความได้ เพราะเป็นคำสำคัญในข้อความ ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 เห็นว่าสำเนียงถิ่นและสำนวนสุภาษิตจีนก็เป็นอุปสรรคในการจับประเด็นข้อความ ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 เห็นว่าการฟังการออกเสียง

คำศัพท์ภาษาจีนที่มีความใกล้เคียงกันปรากฏในสถานการณ์การสื่อสารเดียวกัน เป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการจับความหมาย

5.2.3 ปัญหาการเรียบเรียงประโยคเพื่อถ่ายทอดความหมาย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ล่ามประสานงานกีฬาไม่ใช่งานประจำ การจัดการแข่งขันกีฬากีฬาแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 7 วัน มีโอกาสเป็นไปได้ที่ผู้ฝึกสอนพูดเนื้อหาเดิมซ้ำ ๆ ล่ามจึงใช้วิธีสรุปใจความสำคัญ บางครั้งก็มองหน้านักกีฬาชาวไทยเพื่อส่งสัญญาณว่าพูดเหมือนกับครั้งที่ผ่านมา นอกจากการแปลที่ใช้ภาษาแล้ว บางครั้งล่ามก็จะใช้ภาษาท่าทาง หรือ ใช้กลวิธีการทับเสียงภาษาอังกฤษ เพราะนึกความหมายของศัพท์เฉพาะในภาษาไทยไม่ออก

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 การทำงานล่ามประสานงานกีฬา ไม่ค่อยพบปัญหาเรื่องการเรียบเรียงประโยค ผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานต้องเข้าใจภาษาไทยและภาษาจีนได้ระดับหนึ่ง ในกรณีแปลจีน-ไทยก็เข้าใจบริบทปลายทางซึ่งเป็นภาษาไทย อีกอย่างภาษาไทยเป็นภาษา “ด้น” ได้ ส่วนวันที่เลือกมาแปลมีหลากหลายไม่ตายตัว และด้วยสถานการณ์ในการสื่อสารที่เป็นกันเอง ทำให้การเรียงประโยคไม่เน้นโครงสร้างตามหลักไวยากรณ์มากนัก สามารถเปลี่ยนตำแหน่งเพื่อเก็บความหมายได้

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ระดับภาษาที่ใช้ในการทำงานล่ามประสานงานกีฬา มาตรฐานระดับการสนทนาไม่ได้เป็นแบบพิธีการ (Informal language) เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการสื่อสารจึงไม่เน้นพูดประโยคที่ซับซ้อน ใช้คำพูดที่กระชับ เมื่อได้รับสารจากผู้พูดก็จะพูดสั้น ๆ หลายประโยค ในการทำงานช่วงแรกเจอทีมนักกีฬาพูดเร็ว ล่ามจึงต้องแจ้งนักกีฬาที่ตนดูแลไว้ก่อนด้วยคำพูดที่ว่า “พูดง่าย ๆ ช้า ๆ หน่อยนะ เพราะฉันฟังไม่ค่อยเข้าใจ” ตนมักจะออกตัวเช่นนี้ทุกครั้งเมื่อปฏิบัติงานทุกชนิดกีฬา เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจระดับภาษาของล่าม เข้าใจระดับการสนทนา ต่างฝ่ายต่างเข้าใจ ก็จะช่วยลดปัญหาความผิดพลาดในการสื่อสาร

ผลการสัมภาษณ์ข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาการเรียบเรียงประโยคเพื่อถ่ายทอดความหมายของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 และคนที่ 3 เห็นตรงกันว่า สถานการณ์ในการสื่อสารของล่ามประสานงานกีฬาส่วนใหญ่ไม่เป็นพิธีการ การสื่อสารค่อนข้างเป็นกันเอง ดังนั้นระดับภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษามาตรฐานใช้ทั่วไป (General use) หรือ ภาษาแบบไม่เป็นพิธีการ (Informal language) จะไม่เน้นพูดประโยคซับซ้อน หรือ ประโยคตามโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษามากนัก ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ไม่ค่อยเจอปัญหาการเรียบเรียงประโยค แต่จะพบข้อความที่มีศัพท์เฉพาะ

โดยเฉพาะศัพท์ที่หาคำอธิบายเป็นภาษาไทยไม่ได้ หากแปลเป็นภาษาไทยก็ยิ่งทำให้ผู้ฟังเข้าใจยาก จึงเลือกใช้กลวิธีทับเสียงภาษาอังกฤษแทนการแปล

5.2.4 ปัญหาด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ส่วนใหญ่ตนจะร่วมงานกับทีมนักกีฬาไต้หวัน เมื่อร่วมงานกับทีมนักกีฬาจากจีนแผ่นดินใหญ่ มีการปรับตัวในเรื่องสำนวนภาษาที่แตกต่างกัน ศัพท์แตกต่างกัน แต่ความหมายเหมือนกัน เช่น คำว่า รถติด ในภาษาจีนแมนดารินจะใช้คำว่า “ตู่เชอ” (堵车) ส่วนไต้หวันใช้คำว่า “ไซเชอ” (塞车) เป็นต้น สำเนียงถิ่นก็เป็นปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ยกตัวอย่างผู้จัดการทีมเป็นชาวกว่างซีใช้ภาษาถิ่นสื่อสารกับล่าม ล่ามไม่เข้าใจ จึงขอให้ทวนคำพูดอีกครั้ง ผู้จัดการทีมเองก็ฟังสำเนียงจีนของล่ามไม่ค่อยออก เนื่องจากไม่ได้ใช้ภาษาจีนแมนดารินในการสื่อสาร กว่าจะเข้าใจตรงกันต้องใช้เวลาถึงสองวัน ส่วนนักกีฬาจากเมืองอื่นของจีนที่มาไม่ค่อยมีปัญหามากนัก ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในการสื่อสารกับผู้จัดการทีมและเลขาผู้จัดการทีมมากกว่า

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องภาษา เช่น สำเนียงถิ่นและสำนวนสุภาษิตจีน หรือบางครั้งในการทำงานเจอศัพท์ที่มีความหมายเดียวกันคำเรียกแตกต่างกัน ส่วนปัญหาความตื่นตระหนกด้านวัฒนธรรม (culture shock) ไม่ค่อยเจอ เพราะตนเข้าใจบริบททั้งสองวัฒนธรรมดี เข้าใจมุมมองความคิดที่แตกต่างกันระหว่างสองวัฒนธรรม ในฐานะล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน ต้องทำงานกับทีมนักกีฬาที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ไต้หวัน ฮองกง บางครั้งมีนักกีฬาชาวสิงคโปร์และมาเลเซียมาขอความช่วยเหลือบ้าง จึงเน้นปรับตัวด้านอื่น ๆ มากกว่า เช่น พยายามมองโลกในแง่ดีเพื่อลดความเครียดและความกดดัน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 จากประสบการณ์ไม่ค่อยเจอปัญหาเรื่องการแปลสำนวนสุภาษิต แต่จะเจอประเด็นอ่อนไหวการเมืองระหว่างประเทศมากกว่า ตัวอย่างเช่น นักกีฬาจากจีนแผ่นดินใหญ่กับนักกีฬาฮองกงมีการแข่งขันตอน 08:30 โมงเช้าทั้งสองทีม นักกีฬาทั้งสองทีมต้องอาศัยรถคันเดียวกัน ไม่ค่อยพูดคุยกัน อาจเป็นเพราะสถานการณ์ช่วงนั้นทั้งสองประเทศมีข้อพิพาทกัน เหตุการณ์เช่นนี้ล่ามค่อนข้างลำบากใจ แต่ต้องแก้ปัญหาด้วยการพยายามอธิบายเหตุผลให้นักกีฬาเข้าใจก่อน หรือไม่ก็ต้องปรึกษาทีมล่ามกันเองเพื่อประสานงานกับล่ามประจำรถคันอื่น ๆ ที่เดินทางไปพร้อมกัน จากประสบการณ์ได้ร่วมงานกับทีมนักกีฬาไต้หวันกันหลายครั้ง ล่ามและนักกีฬามีความสัมพันธ์สมกันมาก

ผลการสัมภาษณ์ข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 และคนที่ 2 เห็นตรงกันว่าปัญหาเรื่องสำเนียงถิ่นเป็นปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สาเหตุเพราะที่นักกีฬาที่ต้องดูแลรับผิดชอบมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ ไต้หวัน ฮองกง มาเก๊า ต่างก็มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หลายครั้งที่ผู้พูดฝ่ายจีนไม่ได้ใช้ภาษาจีนแมนดารินในการสื่อสาร มักทำให้ผู้ฟังซึ่งเป็นล่ามชาวไทยเกิดความเข้าใจไม่ตรงกันหรือเกิดความเข้าใจผิดขึ้น ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 พบปัญหาเกี่ยวกับประเด็นอ่อนไหวทางการเมืองระหว่างประเทศระหว่างที่นักกีฬาจีนแผ่นดินใหญ่และที่นักกีฬาฮองกงขณะโดยสารรถคันเดียวกันไปสนามแข่งขัน จึงต้องระมัดระวังคำพูดที่ใช้สื่อสารและต้องเป็นกลาง

5.2.5 ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามประสานงานกีฬา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 เคยมีประสบการณ์เรื่องโดนต่อว่าจากผู้ฝึกสอนชาวจีน เป็นสถานการณ์ที่ผู้ฝึกสอนไม่พอใจนักกีฬาชาวไทยเพราะไม่ทำตามคำสั่ง ขณะที่ผู้ฝึกสอนโมโหและต่อว่านักกีฬาชาวไทย ล่ามต้องแปลให้นักกีฬาฟัง แต่เนื่องจากล่ามไม่ได้แสดงอารมณ์โกรธทางสีหน้าและท่าทางออกมาพร้อมคำพูด ผู้ฝึกสอนชาวจีนจึงต่อว่าล่าม เพราะแปลด้วยน้ำเสียงที่ไม่ได้ใส่อารมณ์ นอกจากนี้ ตนเคยเป็นหัวหน้าล่ามประสานงานกีฬาของสมาคมกรีฑา ก่อนปฏิบัติงานในแต่ละครั้งเจ้าหน้าที่ของสมาคมกีฬาที่ว่างจะอธิบายข้อตกลงในปฏิบัติงานล่ามประสานงานก่อนเสมอ เพราะตระหนักถึงปัญหาที่ตามมา จึงได้มีการระบุกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน เช่น ถ้าไม่ใช่เรื่องงานห้ามขึ้นห้องพักนักกีฬา ห้ามไปข้างนอกกับนักกีฬา เว้นแต่ว่าทางสมาคมกีฬานั้น จัดให้มีกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ให้กับทีมนักกีฬา กรณีนี้ล่ามต้องติดตามไปด้วย เป็นต้น ล่ามที่ปฏิบัติงานถือเป็นภาพลักษณ์ของสมาคมกีฬา ที่ผ่านมามีเคยเกิดเหตุการณ์ที่ล่ามประสานงานปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม สนับสนุนกับนักกีฬาในฐานะเพื่อนบ้าง เชิงชู้สาวบ้าง จนกลายเป็นเรื่องถูกขู่มขู่ในกลุ่มล่ามกันเอง

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ในการทำงานไม่ได้แปลทุกคำพูด เป็นล่ามต้องมีไหวพริบเข้าใจ “ความหมาย” (Sense) เข้าใจบริบท รู้จักกาลเทศะ รวมถึงต้องหาคำมาแทนให้มีความหมาย อ้อมค้อม เพื่อลดปัญหาจากความขัดแย้งได้ คิดว่าหัวใจสำคัญของการทำล่าม คือ การคง “ความหมาย” เลือกใช้คำให้เหมาะสมตามสถานการณ์ หากวันไหนไม่มีการแข่งขัน นักกีฬาก็ขอให้แนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การเดินทาง ร้านอาหารในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะปรึกษาผ่านช่องทางวีแชท (WeChat) ส่วนนักกีฬาที่ดูแลมีหลายกลุ่มอายุ ส่วนใหญ่มินิสัยเป็นกันเอง แม้ในกลุ่มอายุแตกต่างกัน

ก็ไม่ถือว่าเป็นอุปสรรคในการทำงาน บางครั้งก็มีนักกีฬาชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ขอความช่วยเหลือบ้าง เพราะเห็นว่าเราสื่อสารภาษาจีนได้

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ในฐานะล่ามประสานงานประจำทีม ต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มศักยภาพ นอกจากเป็นคนกลางคอยประสานงานระหว่างฝ่ายจัดงานและทีมนักกีฬาที่รับผิดชอบแล้ว ล่ามถือเป็นส่วนหนึ่งของทีม ควรรักษาผลประโยชน์และแก้ปัญหาให้กับทีม ในกรณีตัวอย่างที่เคยยกมาในคำถามสัมภาษณ์ข้อที่ 1 เมื่อผู้ฝึกสอนชาวจีนมีการทักท้วงกรรมการตัดสิน ล่ามแสดงออกถึงความพยายามที่จะช่วยผู้ฝึกสอนสื่อสารกับกรรมการ หรือ ในกรณีการจัดการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทานคิงส์คัพ (King's Cup) ซึ่งจัดขึ้นที่ประเทศไทย ซึ่งมีนักกีฬาต่างชาติเข้าร่วมด้วยการเบิกเงินสนับสนุนของทางสมาคมที่ทีมนักกีฬาควรจะได้ก็ถือเป็นผลประโยชน์ของนักกีฬาเช่นกัน หรือกรณีอื่น เช่น การลงชื่อในเอกสารต่าง ๆ หรือกรณีนักกีฬาป่วย ล่ามก็ต้องอธิบายให้ทีมนักกีฬาเข้าใจ และต้องคอยให้ความช่วยเหลือโดยการสื่อสารระหว่างแพทย์และนักกีฬา เป็นต้น

จากผลการสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ก่อนปฏิบัติงานแต่ละครั้ง เจ้าหน้าที่ของสมาคมกีฬาได้อธิบายกฎระเบียบและข้อควรระวังของการทำงานล่ามประสานงานกีฬาให้ทราบก่อนแล้ว นอกจากนี้ในบางสถานการณ์ของการสื่อสาร เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่ตามมา ล่ามต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของการทำงานล่ามประสานงาน ได้แก่ 1) ควบคุมอารมณ์ บางครั้งผู้พูดอารมณ์ไม่ดี ล่ามต้องเก็บอารมณ์และมีความอดทน 2) ซื่อสัตย์ต่อต้นฉบับ เช่น ผู้พูด ซึ่งเป็นผู้ฝึกสอนชาวจีนกำลังต่อนักกีฬาชาวไทยด้วยความโมโห ล่ามไม่ได้ทำหน้าที่ถอดความหมายทั้งหมดของภาษาต้นทาง หมายถึงวัจนภาษาและอวัจนภาษาของผู้พูดที่เจตนาสื่อสารไปยังผู้ฟัง ทำให้การสื่อสารนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ 3) เป็นกลาง ในการสื่อสารล่ามต้องเลือกให้คำแปลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น เพื่อลดความขัดแย้งในการปฏิบัติของทั้งสองฝ่าย 4) มีจิตอาสา นอกจากงานในหน้าที่แล้ว การปฏิบัติงานแต่ละครั้ง ล่ามประสานงานกีฬาควรมีความเป็นจิตอาสา ให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้ที่ต้องการด้วยความเต็มใจ และ 5) ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของทีมที่ดูแลรับผิดชอบ เพราะล่ามถือเป็นส่วนหนึ่งของทีม

5.2.6 ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 จากประสบการณ์ไม่ค่อยเจอล่ามกีฬาเฉพาะทาง ส่วนใหญ่จะเป็นล่ามอิสระ ตำแหน่งล่ามประสานงาน บางครั้งระบุเป็นอาสาสมัคร มีการว่าจ้างเฉพาะช่วงที่มีการจัดแข่งขัน ยกเว้นสมาคมใหญ่ ๆ อย่างสมาคมกีฬาวอลเลย์บอลจะมีล่ามประจำสมาคม กระทั่ง

หลังยุคโควิด-19 คนที่ทำล่ำมก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 คนรู้จักที่ปฏิบัติงานล่ำมต่างพากันเปลี่ยนสายงาน ล่ำมกีฬาในตอนนี้อยู่ส่วนใหญ่มาจากสายสัมพันธ์ (Connection) แต่ก็มีจำนวนไม่มาก กิจกรรมการแข่งขันในสมาคมกีฬาต้องใช้ล่ำม 1 คน ดูแลนักกีฬา 1 ทีม จำนวน 15-20 คน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องข้อมูลชนิดกีฬาใหม่ เช่น ในช่วงแรกของการก่อตั้งสมาคมชกเย่อ กีฬาชนิดนี้ได้หัวนเป็นแชมป์ ในเมืองไทยไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับกีฬาชนิดนี้ ต้องสืบค้นข้อมูลเป็นภาษาจีนก่อนแล้วแปลเป็นภาษาไทย เมื่อฝ่ายไทยต้องการทำความเข้าใจกับได้หัวน ใช้เวลาสองวันในการสืบข้อมูลร่วมกับอาจารย์กลุ่มหนึ่ง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2555 สมาคมกีฬาชกเย่อแห่งประเทศไทยได้รับการจัดตั้งและจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ในการทำงานไม่ค่อยมีความกดดัน คิดแค่ว่าต้องแปลไม่ให้เสียงาน พอแปลจบก็จบ ไม่ได้เฝ้ากลับมาคิด แต่ไม่ได้หมายความว่าแปลแล้ว ต้องรับผิดชอบสิ่งที่เราแปลด้วย การปฏิบัติงานล่ำมกีฬาไม่ค่อยทางการเหมือนล่ำมศาล ล่ำมการทูต หรือล่ำมบริบทอื่น ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์สื่อสารแบบพิธีการ การทำงานครั้งแรก ไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับกีฬาเลย ทั้งเครียดกังวลและตื่นตระหนก ยกตัวอย่าง ผู้ฝึกสอนขออุปกรณ์กีฬาเพิ่ม ไม่ทราบชื่ออุปกรณ์กีฬาในภาษาจีน แต่ล่ำมก็ต้องแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าให้ได้ ส่วนใหญ่การแปลแต่ละครั้งของล่ำมบริบทกีฬาไม่ได้แปลตรงตัว เน้นใช้ศัพท์เฉพาะในบางกรณี แต่ใช้กลวิธีการแปลโดยยกตัวอย่างบ้าง หาคำใกล้เคียงบ้างหรือแปลอธิบายบ้าง ปัญหาเรื่องธงชาติได้หัวน ฝ่ายจีนแผ่นดินใหญ่มีการทักท้วงเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดงานที่เกี่ยวข้องให้เปลี่ยนธงที่ใช้สำหรับแข่งขันของได้หัวน เนื่องจากห้ามใช้ธงประจำชาติได้ ล่ำมต้องประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่สมาคมกีฬาเพื่อหาธงเฉพาะสำหรับการแข่งขันมาเปลี่ยน บางครั้งเกิดความล่าช้าในการดำเนินการเพราะเจ้าหน้าที่ที่เชิญธงชาวไทยอาจไม่เข้าใจประเด็นนี้ ทำให้สร้างความไม่พอใจแก่ฝ่ายจีนแผ่นดินใหญ่ ปัญหาค่าตอบแทนก็ไม่ค่อยส่งผลการทำงาน ค่าตอบแทนสมาคมที่ตนปฏิบัติงานวันละ 500-600 บาท และได้รับสวัสดิการอาหารและที่พักเช่นเดียวกับนักกีฬา แต่ไม่รวมค่าเดินทางมาทำงาน เวลาเดินทางกลับก็ติดรถรับส่งนักกีฬากลับการเข้ามาเป็นล่ำมประสานงานกีฬา ตนมองว่าเป็นการทำงานเพื่อหาประสบการณ์ ได้พบเพื่อน และกลับมองว่าการทำงานเหมือนได้ค่าตอบแทนฟรี แต่สำหรับบางคนก็คำนึงถึงค่าตอบแทนเป็นหลัก ภาระงานล่ำมประสานงานค่อนข้างสวนทางกับค่าตอบแทน เวลาการทำงานในแต่ละวันไม่

แน่นอน หากเกิดปัญหาสุทธวิสัยล่ำมต้องคอยให้ความช่วยเหลือเพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของทีมไปแล้ว ด้วยเหตุนี้ สำหรับบางคนที่ย้ายมาทำงานใหม่ ๆ จึงมองว่าทำงานไม่คุ้มค่าตอบแทน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ช่วงแรกของการทำงานจะมีความเครียดความกดดันอยู่บ้าง พอมีประสบการณ์การทำล่ำมก็จะเข้าใจบริบทของการทำงาน เมื่อเข้าใจบริบทการทำงานช่วยลดความเครียดและความกังวล ทุกครั้งก่อนรับงานล่ำมจะสอบถามลักษณะของการทำงาน พร้อมกับประเมินความสามารถของตัวเองก่อนตัดสินใจรับงาน ถ้าเป็นล่ำมของสมาคมใหญ่ อย่างสมาคมกีฬา วอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย ไม่ตัดสินใจรับแน่นอน จากประสบการณ์ที่เคยเจอการสัมภาษณ์โค้ช ของนักกีฬาวอลเลย์บอล จากนั้นก็ยืนยันไม่ทำให้ล่ำมแปลตันที นอกจากนี้ ตนยังเห็นว่าการทำงานล่ำม ประสานงานกีฬาในประเทศไทยไม่เหมาะกับการยึดเป็นล่ำมอาชีพ เพราะค่าตอบแทนไม่สูง สมาคม ที่ตนปฏิบัติงานใน 1 การแข่งขันได้ค่าตอบแทน 500-600 บาทต่อวันพร้อมกับสวัสดิการอื่น เช่นเดียวกับนักกีฬา เช่น อาหาร ที่พัก เป็นต้น บางสมาคมกีฬา ไม่มีค่าตอบแทนเป็นเงิน แต่จะมี สวัสดิการอื่นให้ เช่น ชุดกีฬา ที่พัก อาหาร เป็นต้น จากประสบการณ์การเป็นนักกีฬาทีมชาติ เคย เดินทางไปแข่งขันหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน โปแลนด์ เยอรมนี มอโกเลีย ฯลฯ ล่ำม ประสานงานในต่างประเทศส่วนใหญ่มีทักษะด้านภาษาค่อนข้างดี เพราะผู้จัดงานมีการประสานงาน ผ่านสถานทูตหรือสถานกงสุล เพื่อรับสมัครอาสาสมัครมาปฏิบัติงาน

ผลจากการสัมภาษณ์ข้างต้นสรุปได้ว่า นอกจากปัญหาด้านภาษาและคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของล่ำมประสานงานกีฬาแล้ว ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ 1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่แต่ละครั้งจะเจอสถานการณ์หลากหลายรูปแบบ การควบคุมอารมณ์และความอดทน คือคุณสมบัติที่ล่ำมพึงมี 2) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรล่ำม ประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะค่าตอบแทนน้อยไม่สอดคล้องกับภาระงาน และส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 3) ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3 มีความคิดเห็นว่าการทำล่ำมประสานงานกีฬาไม่เหมาะกับล่ำมอาชีพหรือล่ำมประจำองค์กร เนื่องจากการแข่งขันของแต่ละสมาคมกีฬาไม่ได้จัดตลอดทั้งปี บางสมาคมกีฬาจัดปีละครั้งหรือ มากกว่า 1 ครั้ง และการแข่งขันแต่ละครั้งก็เป็นระยะเวลาสั้น ๆ แค่ 1-4 สัปดาห์ ดังนั้น ล่ำม ประสานงานกีฬาส่วนใหญ่จึงเป็นล่ำมอิสระที่มาจากสายสัมพันธ์ (Connection) 4) การรับรู้ปัญหา ระหว่างประเทศของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยระหว่างจีนแผ่นดินใหญ่และไต้หวัน ในบางครั้งสร้างความไม่ พอใจให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายจีนแผ่นดินใหญ่ การใช้ธงพิเศษในการแข่งขันกีฬาของไต้หวัน ธงที่ใช้ในการ

แข่งขันมีรูปดวงอาทิตย์สีขาวบนวงกลมสีน้ำเงิน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่นำมาจากธงชาติของไต้หวัน และมีรูปสัญลักษณ์ห่วงโอลิมปิก 5 ห่วง ล้อมด้วยกรอบที่เป็นรูปดอกบัว ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำชาติของไต้หวัน นอกจากธงชาติที่ออกแบบมาเป็นพิเศษเพื่อใช้สำหรับการแข่งขันแล้ว การตั้งชื่อทีมนักกีฬาก็ให้ใช้ชื่อว่า จีนไทเป หรือ “Chinese Taipei” แทนชื่อไต้หวัน 5) อื่น ๆ ปัญหาคำตอบแทน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 มองว่าคำตอบแทนไม่ได้เป็นแรงจูงใจหลักในการทำงานบริบทนี้ การตัดสินใจมาปฏิบัติงานล่ามประสานงานกีฬา เพื่อต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Need) หมายถึง ความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความพึงพอใจในด้านความรู้สึกมีเพื่อน มีมิตรภาพที่ดีกับผู้ร่วมงาน คำนึงถึงความต้องการทางสังคมเป็นหลัก

6. สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการสัมภาษณ์ข้างต้น สามารถสรุปปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน ได้ตามตารางที่ 1 และอภิปรายผลเกี่ยวกับปัญหาที่พบและเสนอแนวทางแก้ไขดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน

ปัญหาที่พบ	ผู้ให้สัมภาษณ์			รวม
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. ศัพท์เฉพาะ	/	/	/	3
2. ระดับภาษา		/	/	2
3. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลแต่ละชนิดกีฬา	/	/		2
4. สำเนียงถิ่น สำนวนภาษา พูดเร็ว	/	/	/	3
5. การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม		/		1
6. ประเด็นอ่อนไหวทางการเมืองระหว่างประเทศ			/	1
7. ขาดแคลนล่ามประสานงานกีฬา	/		/	2
8. คำตอบแทน		/	/	2
9. ความไม่แน่นอนของเวลาในการปฏิบัติงาน		/		1
10. การประพฤติตัวไม่เหมาะสมในการทำงาน	/			1

จากตารางสรุปได้ว่า ปัญหาที่เป็นอุปสรรคอันดับต้น ๆ ในการปฏิบัติงานล่ามประสานงาน กีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน ได้แก่ ปัญหาศัพท์เฉพาะ และ สำเนียงถิ่น สำนวนภาษาและพูดเร็ว อย่างละ 3 คน ปัญหาอันดับรองลงมา ได้แก่ ระดับภาษา การเข้าถึงแหล่งข้อมูลของกีฬาแต่ละชนิด ค่าตอบแทน และขาดแคลนล่ามประสานงานกีฬา อย่างละ 2 คน ส่วนปัญหาอื่น ๆ เช่น การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ประเด็นอ่อนไหวทางเมืองระหว่างประเทศ ความไม่แน่นอนของเวลาในการปฏิบัติงาน และการประพจน์ตัวไม่เหมาะสม อย่างละ 1 คน

6.1 ปัญหาศัพท์เฉพาะ (Technical terms) เนื่องจากล่ามในบริบทกีฬา เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ 2 บทบาท คือ หน้าทีล่ามและหน้าที่ประสานงาน โอกาสที่จะเจอวงศัพท์ใหม่ ๆ ในการทำงาน เป็นอุปสรรคที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ปัญหาศัพท์เฉพาะของการทำล่ามบริบทกีฬา อาจครอบคลุมถึงศัพท์อุปกรณ์กีฬา ศัพท์กติกาการแข่งขัน ศัพท์เฉพาะสารต้องห้ามทางกีฬา รายชื่อยาที่มีส่วนประกอบของสารต้องห้าม ศัพท์เฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา สรีรวิทยาการกีฬา หรือ ศัพท์เฉพาะที่ใช้ในทางการแพทย์ เช่น อาการของโรค เป็นต้น นอกจากนี้ ล่ามประสานงานกีฬา จัดว่าเป็นล่ามอิสระที่มาจากอาสาสมัครระดับเยาวชน ความต่อเนื่องของการปฏิบัติงานล่ามเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ในบริบทกีฬาค่อนข้างน้อย โอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับศัพท์เฉพาะบริบทนี้ก็น้อย ด้วยเหตุนี้ ล่ามประสานงานกีฬาอาจไม่เหมาะสมจะยึดเป็นล่ามอาชีพ ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยยังขาดแคลนตำราศัพท์เฉพาะทางกีฬาสองภาษา (ไทย-จีน) ทำให้การเข้าถึงข้อมูลค่อนข้างซับซ้อนและเสียเวลา

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ทำล่ามประสานงานกีฬาทั้ง 3 คน พบว่าชนิดกีฬาที่เคยปฏิบัติงานล่ามส่วนใหญ่เป็นชนิดกีฬาที่คนติดตามน้อย บางชนิดกีฬาก็เป็นกีฬาใหม่ ส่วนชนิดกีฬาที่เคยร่วมงาน ได้แก่ จักรยาน มวยปล้ำ มวยสากล กระโดดน้ำ ชักเย่อ ฟุตบอล กรีฑา ตะกร้อ ปิงปอง เป็นต้น จากการศึกษาโครงการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจการกีฬาของประเทศไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2562-พ.ศ. 2564) พบว่ากีฬาที่ประชาชนชาวไทยติดตามมากที่สุด ได้แก่ 1) มวย เนื่องจากปัจจุบันรูปแบบการแข่งขันมวยไทยปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย มีการผสมผสานระหว่างความบันเทิงและกีฬา ทำให้ผู้ชมทั้งชาวไทยและต่างประเทศติดตามจำนวนมาก 2) ฟุตบอล เป็นกีฬายอดนิยมอยู่แล้ว 3) วอลเลย์บอล เพราะมีรายได้จากผู้สนับสนุนของสมาคมกีฬาวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย และรายได้จากนักกีฬาชาวไทยที่ไปแข่งขันกีฬาอาชีพในต่างประเทศ 4) กอล์ฟ สนามกอล์ฟของประเทศไทยเป็นที่นิยมในชาวต่างชาติ โดยเฉพาะสนามในจังหวัดภูเก็ต และ 5) แบดมินตัน ประเทศ

ไทยมีนักกีฬาชนิดนี้ในระดับโลกเป็นจำนวนมาก และคนไทยให้ความสนใจกีฬาชนิดนี้อย่างต่อเนื่อง (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2564, น. 48)

แนวทางแก้ไขปัญหาลำบากสำหรับล่ามมือใหม่ ล่ามควรมีนิสัยรักการอ่าน แสวงหาความรู้ทั่วไป (General knowledge) ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย หรือ ภาษาจีน การมีความรู้ทั่วไปนอกจากจะทำให้เราแปลได้ดีขึ้น ยังทำให้เรามีปฏิสัมพันธ์กับคู่สนทนาได้ดียิ่งขึ้นด้วย ล่ามควรหาความรู้ทำความเข้าใจสาระสำคัญ เพื่อเตรียมตัวก้าวเข้าสู่วิชาชีพซึ่งต้องใช้ความรู้ในทุกสาขา แต่ไม่ต้องถึงกับเป็นผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหานั้น ขอเพียงมีความรู้พื้นฐานมากพอที่จะมาเชื่อมโยงเข้ากับประเด็นการสนทนาได้ทันที ก็นับว่าบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว (ธารทิพย์ แก้วทิพย์, 2545, น. 34) ดังนั้น บุคคลที่จะมาเป็นล่ามประสานงานกีฬา ควรมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปทางกีฬาที่ต้องปฏิบัติงานในระดับหนึ่ง เช่น กฎกติกาการแข่งขัน คู่มือผู้ฝึกสอน โดยสามารถสืบค้นข้อมูลได้ที่เว็บไซต์ทางการของศูนย์วิชาการและเทคโนโลยีกีฬา หรือ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสารต้องห้ามทางกีฬาได้ที่เว็บไซต์ทางการของสำนักงานควบคุมการใช้สารต้องห้ามทางกีฬา นอกจากหาความรู้จากการอ่านแล้ว ควรหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge sharing) ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาด้วย เช่น เข้าร่วมกิจกรรมให้ความรู้เรื่องสารต้องห้าม เพื่อสร้างความเข้าใจโดยการพูดคุย ประเมิน วิเคราะห์ปัญหา แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้ฝึกสอนและนักกีฬา เป็นต้น

6.2 ปัญหาระดับภาษา จากการสัมภาษณ์พบว่า สถานการณ์ในการสื่อสารของล่ามประสานงานกีฬาส່วนใหญ่ไม่เป็นพิธีการ และการสื่อสารค่อนข้างเป็นกันเอง นักกีฬาต่างชาติส่วนใหญ่ก็เป็นนักกีฬาต่างชาติระดับเยาวชน ดังนั้นระดับภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษามาตรฐานใช้ทั่วไป (General use) หรือ ภาษาแบบไม่พิธีการ (Informal language) จะไม่เน้นพูดประโยคซับซ้อน หรือ ประโยคตามโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษามากนัก ทว่าในการทำงานล่ามก็มีโอกาสสัมผัสกับบุคคลหลายฝ่ายโดยไม่คาดคิดมาก่อน เช่น กรณีนักกีฬาป่วยต้องสื่อสารกับแพทย์ เอกสารสำคัญของนักกีฬาต่างชาติสูญหายต้องสื่อสารกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ หรือมีการทักท้วงระหว่างการแข่งขันต้องสื่อสารกับกรรมการตัดสิน ทั้ง 3 สถานการณ์เช่นนี้ ล่ามต้องทำความเข้าใจว่าสิ่งที่กำลังแปลอยู่ในสถานการณ์เช่นไร ในเวลา สถานที่ และกับบุคคลใด เนื่องจากการจะใช้ภาษาให้สื่อความหมายได้ผลอย่างเต็มที่ ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย จึงจะเลือกใช้คำได้เหมาะสม (สุพรรณิ ปิ่นมณี, 2552, น. 223)

จากกรณีตัวอย่างที่ 1 นักกีฬาปวดท้อง ล่ามเข้าใจว่านักกีฬาท้องเสีย จึงถามนักกีฬาไปว่า “你大便了几次?” หมายถึง “คุณอุจจาระแล้วกี่ครั้ง” คำว่า อุจจาระ หรือ “ต้าเปี้ยน” (大便) ไม่ใช่อาการของโรค ดังนั้น ในบริบทนี้ควรเลือกใช้คำว่า “ลาตู้จื่อ” (拉肚子) หมายถึง ท้องเสีย และสำนวนภาษาที่ใช้สื่อสารในบริบทนี้ควรเปลี่ยนเป็น “今天拉几次肚子了?” แปลว่า “วันนี้ท้องเสียกี่ครั้งแล้ว” ในกรณีคู่สนทนาเป็นผู้อาวุโสกว่าล่าม ก็ควรเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่สองว่า “您” แทนคำว่า “你” เป็นต้น

สถานการณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สิ่งสำคัญอย่างมากประการหนึ่งต่อความหมายของคำ คือ บริบทกับการเลือกใช้คำ การเลือกใช้คำควรขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในการสื่อสาร ผู้แปลควรตระหนักเสมอว่าความหมายของคำนั้นย่อมถูกควบคุมหรือปรับได้ตามสถานการณ์ สุพรรณิ ปันมณี (อ้างถึงถึงใน นิตยา กาญจนวรรณ, 2528, น. 58) กล่าวว่า “สังคมมีอิทธิพลต่อคนเราอย่างแน่นอมน ไม่จำเป็นใครเถียง ไม่ต้องดูสังคมอันสลับซับซ้อนให้ยุ่งยาก เอาแค่สิ่งแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่เห็นกันอยู่ธรรมดา ถ้าสถานการณ์ต่างกันไป ภาษาของเราก็จะต่างกันไปตามที่” ดังนั้น เมื่อผู้แปลทำงานแปลจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดการเลือกใช้คำ ซึ่งประกอบไปด้วย นัย ประหัตของคำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สถานการณ์ในการสื่อสาร ความหมายเชิงวัฒนธรรม และกิริยาเชิงสัญลักษณ์ (สุพรรณิ ปันมณี, 2552, น. 201)

หากพิจารณาจากตัวบุคคล ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ล่ามประสานงานส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่อาสาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ความสามารถทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารยังอยู่ในขั้นพื้นฐาน ประกอบกับประสบการณ์ในการปฏิบัติงานล่ามบริบทกีฬามีน้อย อาจเสี่ยงต่อข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดอยู่ตลอดเวลา ข้อผิดพลาดดังกล่าวอาจเป็นข้อผิดพลาดอย่างร้ายแรง ได้แก่ แปลผิดความหมาย และข้อผิดพลาดที่ไม่ร้ายแรง เช่น การใช้ภาษาไม่สละสลวย หรือไม่เป็นธรรมชาติของภาษานั้น ๆ

จากกรณีตัวอย่างที่ 5 ล่ามตกลงเวลากับผู้ฝึกสอนชาวจีนว่าต้องขึ้นรถเวลา 12:00 น. ผู้ฝึกสอนยืนยันและได้ย้ำเวลากับล่ามอีกครั้งว่า “十二点钟” หมายถึง เที่ยงตรงใช่หรือไม่ เนื่องจากล่ามไม่เคยเรียนสำนวนการบอกเวลาดังกล่าว เข้าใจว่าอักษร “จง” (钟) ที่หมายถึง โมงตรง ซึ่งพ้องเสียงกับอักษร “จง” (中) ที่หมายถึง ตรงกลาง ล่ามจึงตีความเป็น 12:30 น. ทำให้สื่อสารผิดพลาดและโดนต่อว่า เหตุการณ์นี้สร้างความไม่พอใจให้ผู้ฝึกสอนชาวจีนเป็นอย่างมาก

เพราะอาจจะทำให้มีนักกีฬาพลาดโอกาสในการแข่งขันครั้งนั้นก็ได้ ล่ามได้ยอมรับผิดและขอโทษผู้ฝึกสอนชาวจีน และเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำจึงแก้ไขปัญหาโดยวิธีเขียนแทนการพูด

วิธีการแสดงออกเรื่องเวลาในภาษาจีนและภาษาไทยมักจะสร้างความสับสนให้ผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาจีนอยู่มาก ในภาษาไทยและภาษาจีนนอกจากจะมีคำบอกเวลาเช้า สาย บ่าย เย็น แล้ว สำนวนภาษาที่ใช้แสดงออกเรื่องเวลาก็มีหลากหลาย นอกจากจะบอกเวลาเป็นชั่วโมงตามด้วยนาฬิกา เช่น บ่ายโมง สี่สิบห้านาที (13:45 น.) หรือ 下午一点四十五分 แล้ว ยังมีสำนวนการบอกเวลาโดยใช้ “เค่อ” (刻) หมายถึง 15 นาที “ป๋ัน” (半) หมายถึง ครึ่ง ในที่นี้หมายถึง 30 นาทีหรือครึ่งชั่วโมง และ “ซา” (差) หมายถึง ขาด ตัวอย่างเช่น เวลา 13:45 น. สามารถพูดได้ 4 แบบ ดังนี้

- 1) 下午一点四十五分
- 2) 下午一点三刻
- 3) 差十五分两点 หรือ 差十五分下午两点 แปลว่า ขาดอีก 15 นาที 2 โมง
- 4) 差一刻两点

นอกจากนี้ยังมีสำนวนภาษาที่ใช้คำว่า 钟 ในการบอกเวลาเป็นภาษาจีน ยกตัวอย่าง สิบโมงตรง (10:00 น.) จะพูดว่า 十点 หรือ 十点钟 กรณีระบุเฉพาะหน่วยนาฬิกา เช่น 15 นาที จะพูดว่า 十五分钟 หรือ 一刻钟 ไม่นิยมพูด 十五分 เพราะอักษร 分 สื่อได้หลายความหมายขึ้นอยู่กับบริบทของการสื่อสาร เช่น 十五分 แปลว่า 15 คะแนน ก็ได้ จะเห็นได้ว่าการที่ผู้เรียนชาวไทย ซึ่งมีความรู้ทางภาษาจีนระดับพื้นฐาน สามารถจดจำการบอกเวลาได้ทุกสำนวนภาษาคงไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้น แนวทางในการแก้ปัญหา ล่ามควรฝึกทักษะการฟังบ่อย ๆ และสรุปการแปลของตัวเองหลังจากเสร็จภารกิจ

นอกจากนี้ ในกระบวนการทำงานของล่ามอาจประสบปัญหาในการฟังได้จากหลายสาเหตุ อาจเกิดจากผู้พูดพูดเร็ว หรือ ข้อความในประโยคมีคำพ้องเสียง จากกรณีตัวอย่างที่ 4 นักกีฬาประสพคึกคักด้วยกัน 3 คน ล่ามต้องประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่เพื่อขอสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่ม โดยนักกีฬาแจ้งล่ามว่าขอผ้าห่มเพิ่ม ล่ามฟังว่าต้องการแก้วน้ำ เพราะคำว่าแก้วน้ำ กับ ผ้าห่ม ในภาษาจีนออกเสียงคล้ายกัน ผ้าห่ม ออกเสียงว่า “เป่ย์จื่อ” (被子) ส่วน แก้วน้ำ ออกเสียงว่า “เป่ย์จื่อ” (杯子) กรณีตัวอย่างนี้เป็นข้อผิดพลาดที่ไม่ร้ายแรงนัก เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีตัวอย่างเรื่องการสื่อสารเรื่องเวลา

ข้อผิดพลาดในการแปลของกรณีตัวอย่างที่ 4 และ 5 สอดคล้องกับการตั้งข้อสังเกตของ ปัญญา บริสุทธิ์ (2533, น. 99) ที่ว่า ข้อผิดพลาดในการแปลอาจเกิดขึ้นได้ 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการจับความหมายจากต้นฉบับ และ 2) ขั้นตอนการถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาแปล สำหรับการจับความหมายจากต้นฉบับนั้น ปัญญาอธิบายว่า “การเข้าใจความหมายที่ผู้พูดหรือผู้เขียนตั้งใจสื่อ นั้น มีความสำคัญมาก เนื่องจากความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในตอนนั้น จะส่งผลกระทบไปถึงทุก ๆ ขั้นตอน ที่ติดตามมาทั้งหมด” ดังนั้นนักแปลต้องเข้าใจอยู่ตลอดเวลาว่าตนเข้าใจความหมายต้นฉบับอย่างแท้จริง เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดได้ตั้งแต่แรก และสาเหตุ 2 ประการที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดส่วนใหญ่ คือ “การไม่มีความรู้ในภาษาต่างประเทศอย่างเพียงพอ และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในต้นฉบับ ซึ่งสาเหตุทั้งสองนี้มักเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ การไม่รู้ภาษาก็มีผลทำให้ไม่เข้าใจเนื้อเรื่อง และการไม่รู้เนื้อเรื่องก็ทำให้เข้าใจความหมายผิดไป”

อีกประเด็นปัญหาที่พบในการทำล่ามประสานงานกีฬา คือ ปัญหาเรื่องคำมีหลายความหมาย แปลแล้วกำกวม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 ได้ยกตัวอย่าง ศัพท์คำว่า “กงจี” (攻击) และ “ฝ่งโส่ว” (防守) พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่ พ.ศ. 2558 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “กงจี” (攻击) ไว้ว่า 1) โจมตี (บุกเข้าโจมตี) และ 2) โจมตี (ด้วยปากกาหรือบทความ) และได้ให้คำนิยามคำว่า “ฝ่งโส่ว” (防守) ไว้ว่า พิทักษ์รักษา; รักษาการณ์ (เรียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2558, น. 449, 266) หากล่ามเลือกแปลในระดับภาษา กล่าวคือแปลความหมายประจำคำในภาษา โดยไม่สนใจ “สาร” ที่ประโยคสื่อออกมา ส่งผลให้ประโยคอาจมีความกำกวม สื่อความได้ไม่ชัดเจนและสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ในสถานการณ์การสื่อสารล่ามควรเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงระหว่างประโยคกับสถานการณ์ หรือ ประโยคกับบริบทที่ผู้พูดกล่าวได้ และเมื่อล่ามเข้าใจสารของข้อความ ต่อให้คำคำนั้นจะมีก็ความหมายหรือโครงสร้างในภาษาจะกำกวมอย่างไรก็ไม่ใช่ปัญหาอีกต่อไป การแปลลักษณะนี้จึงเป็นการแปลความหมายในระดับวาทกรรม (discourse) จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น หากแปลในบริบทกีฬา คำว่า “กงจี” ควรแปลว่า ฝ่ายรุก ส่วนคำว่า “ฝ่งโส่ว” ควรแปลว่า ฝ่ายรับ จึงจะสื่อความหมายได้ชัดเจนและถูกต้องตามสถานการณ์ของการสื่อสาร

6.3 ปัญหาสำเนียงถิ่น สำนวนภาษาที่ใช้แตกต่างกัน และชาวจีนพูดเร็ว ปัญหาเหล่านี้ก็ถือเป็นอุปสรรคในการฟังของล่าม ล่ามประสานงานกีฬาส่วนใหญ่เป็นเยาวชน ล่ามมือใหม่อาจคิดว่าต้องร่วมงานกับชาวจีนแผ่นดินใหญ่เท่านั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการศึกษาภาษาจีนในหลักสูตรสอนภาษาจีนแมนดารินเป็นภาษามาตรฐาน แต่ในความเป็นจริงอาจจะต้องร่วมงานกับชาติที่ใช้

ภาษาจีนในการสื่อสารอย่างได้ห้วน ฮ่องกง มาเก๊า สิงคโปร์ มาเลเซีย นอกจากสำเนียงในการพูดสำนวนภาษาที่ใช้แต่ละชาติมีความแตกต่างกัน เช่น คำว่า รถติด ในภาษาจีนแมนดารินพูดว่า “ตู้เซอ” (堵车) ส่วนสำนวนภาษาไต้หวันพูดว่า “ไซเซอ” (塞车) หรือคำวิเศษณ์บอกระดับ (Adverb of degree) บางคำที่หมายถึง มาก ในสำนวนภาษาไต้หวันมักใช้คำว่า “หมั่น” (蛮) ส่วนสำนวนภาษาจีนแมนดารินมักใช้คำว่า “เหิน” (很) เป็นต้น

แนวทางแก้ปัญหา ล่ามมือใหม่ควรฝึกทักษะการฟังบ่อย ๆ ปัจจุบันการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อฝึกทักษะการฟังเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย โดยล่ามประสานงานกีฬาสามารถฝึกทักษะการฟังสำเนียงภาษาจีนของแต่ละชาติได้หลายช่องทาง เช่น สามารถรับชมบันทึกการแข่งขันกีฬาของชาตินั้น ๆ ผ่านช่องทางยูทูบ (YouTube) จากนั้นฝึกแปลพูดเป็นระยะ การเตรียมตัวด้วยวิธีนี้ นอกจากจะเป็นการฝึกทักษะการฟังและการพูดแล้ว ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้ล่ามเข้าใจข้อบกพร่องของตนเองในทุก ๆ ด้าน และตื่นตัวที่จะยกระดับความรู้ ความสามารถของตนให้เพียงพอต่อการเข้าใจคำพูดของผู้พูด

6.4 ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 คนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนในระดับหนึ่ง โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 มีประสบการณ์ในการทำงานล่ามและงานแปลจีน-ไทย ไทย-จีนกว่า 15 ปี ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 มีประสบการณ์ทำล่ามจีน-ไทย ไทย-จีน 4 ปีกว่า จบการศึกษาลัทธิสุทธาภาษาและวัฒนธรรมจีน ไม่ค่อยพบปัญหาความตื่นตระหนกด้านวัฒนธรรม (culture shock) เพราะตนเข้าใจบริบททั้งสองวัฒนธรรมดี เข้าใจมุมมองความคิดที่ต่างกันอย่างระหว่างสองวัฒนธรรม ประกอบกับนิสัยส่วนตัว คือเป็นคนมองโลกในแง่ดี ส่วนผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 มีประสบการณ์ทำล่าม 5 ปี แม้ไม่ได้จบการศึกษาด้านภาษาจีนโดยตรง แต่ก็มีโอกาสไปศึกษาต่อในหลักสูตรภาษาจีนและใช้ชีวิตที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเวลา 2 ปี ดังนั้นผลการสัมภาษณ์จึงไม่พบปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่ปัญหาด้านนี้มักจะเกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ชาวไทยฝ่ายต่าง ๆ ที่ล่ามต้องประสานงานด้วย เช่น ในวงการกีฬาจะมีปัญหาเรื่องธงชาติไต้หวัน เจ้าหน้าที่ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ทักท้วงเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดงานให้เปลี่ยนธงที่ใช้สำหรับแข่งขันของไต้หวัน ล่ามต้องประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่สมาคมกีฬาเพื่อหาธงเฉพาะสำหรับการแข่งขันมาเปลี่ยน บางครั้งเกิดความล่าช้าในการดำเนินการเพราะเจ้าหน้าที่เชิญธงชาวไทยไม่เข้าใจประเด็นปัญหานี้ จึงสร้างความไม่พอใจให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายจีนแผ่นดินใหญ่ขณะนั้นมาก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ล่ามประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีนประเด็นปัญหานี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพล่ามภาษาอาหรับด้านการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทยของ ปัญญา นาวงษ์ (2560, น. 29) ที่พบว่า ล่ามอาหรับทั้งหมดเป็นมุสลิม และส่วนใหญ่จบการศึกษาจากประเทศอาหรับ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่ปัญหาด้านนี้มักจะเกิดขึ้นกับแพทย์ พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของโรงพยาบาลที่ไม่ใช่มุสลิม

เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่าย นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย (2547, น. 90-91) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) บุคคลควรตีความหมายของ “วัฒนธรรม” ให้ชัดเจนว่าครอบคลุมในเรื่องหรือประเด็นใดบ้าง เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้คนชาติหนึ่งแตกต่างจากคนอีกชาติ

2) บุคคลควรวิเคราะห์ว่าวัฒนธรรมของตนเองและคนอีกชาติหนึ่งแตกต่างกันในประเด็นใดบ้าง และความแตกต่างใดที่อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิด เพื่อจะได้ระมัดระวังในเรื่องการสื่อสาร การแสดงออก และการแสดงความคิดเห็นของตนไม่ให้มีผลในเชิงลบต่อความรู้สึกและความเห็นของคนต่างชาติ

3) บุคคลควรวิเคราะห์วัฒนธรรมคนต่างชาติโดยใช้หลักการ หรือ ข้อพิจารณา 3 ประการ คือ ประการแรก วิเคราะห์ภาพรวมของวัฒนธรรมแต่ละชาติ และนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกับรายละเอียดส่วนบุคคลของคนต่างชาติที่ต้องการจะสื่อสารด้วย ไม่ควรใช้ภาพรวมนี้เป็นกฎตายตัวในการวิเคราะห์คนต่างชาติทุกคน ประการที่สอง บุคคลควรวิเคราะห์หาหนทางการสื่อสารที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ สำหรับคนแต่ละชาติ ประการที่สาม ไม่ควรให้เหตุผลว่า ความล้มเหลวในการสื่อสารกับคนต่างชาติแต่ละครั้งเกิดจากคนต่างชาติไม่เข้าใจในสิ่งที่เราพยายามทำหรือปรับตัวอยู่ และไม่ควรรหาเหตุผลปกป้องตนเองว่า “ไม่ผิด”

4) บุคคลควรแสวงหาโอกาสในการติดต่อกับต่างชาติไม่ว่าด้วยการพูดคุยแบบเจอหน้ากัน หรือ สื่อสารกันผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อจะได้มีโอกาสในการฝึกฝนทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษารวมทั้งได้ฝึกทักษะการวิเคราะห์และแปลความหมาย (Interpretation) วัฒนธรรมต่างชาติด้วย

5) บุคคลควรหาวิธีป้องกันความเข้าใจผิดและความตระหนกทางวัฒนธรรมด้วยการทำรายการความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มักก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ชาวต่างชาติอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ควรมีการจัดประชุมหรืออบรมให้เจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ เพื่อได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น และข้อมูลในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่มีประสบการณ์ และมีแนวทางที่เหมาะสมในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติในสถานการณ์ต่าง ๆ

6.5 ปัญหาประเด็นอ่อนไหวทางการเมืองระหว่างประเทศ การร่วมงานกับชาติที่ใช้ภาษาจีนในการสื่อสารอย่างจีนแผ่นดินใหญ่ ไต้หวัน ฮองกง บางครั้งก็ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงประเด็นนี้ได้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 พบว่าในการปฏิบัติงานเผชิญกับสถานการณ์นักกีฬาจากจีนแผ่นดินใหญ่ กับ นักกีฬาฮองกงไม่ค่อยพูดคุยกัน อาจเป็นเพราะสถานการณ์ช่วงนั้นทั้งสองประเทศมีข้อพิพาทกัน หรือวันที่มีการแข่งขันตอน 08:30 น. นักกีฬาทั้งสองทีมต้องโดยสารรถคันเดียวกัน เหตุการณ์ดังกล่าวล่อแหลมค่อนข้างลำบากใจ หากไม่สามารถจัดการปัญหาด้วยตนเองได้ ควรปรึกษามือล่ำมด้วยกันเพื่อประสานงานกับล่ำมประจำรถคันอื่น ๆ ที่เดินทางไปพร้อมกัน

แนวทางแก้ไขเมื่อล่ำมต้องเผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้ อันดับแรกที่ล่ำมต้องปฏิบัติ คือเป็นกลาง ไม่ออกความคิดเห็นหรือแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าตนฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ล่ำมต้องควบคุมและปรับสถานการณ์ให้อยู่ในสภาวะปกติ สร้างความเข้าใจให้ทั้งสองฝ่าย โดยอธิบายปัญหาให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจด้วยเหตุและผล

6.6. ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาขาดแคลนล่ำมประสานงานกีฬา ปัญหาค่าตอบแทน ปัญหาความไม่แน่นอนของเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ และปัญหาล่ำมประพฤติตัวไม่เหมาะสมในการทำงาน

จากการศึกษาปัญหาการทำล่ำมประสานงานกีฬารจีน-ไทย ไทย-จีน กรณีตัวอย่างของการสื่อสารที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้ง 5 ตัวอย่าง สอดคล้องกับทฤษฎีการแปลแบบยึดความหมายของ เซเลซโกวิทซ์ และ เลเดแรร์ ทั้ง 3 ขั้นตอน อธิบายได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 “รับรู้” ข้อความในภาษาต้นทางและทำความเข้าใจ ในขั้นตอนนี้หากล่ำมไม่เข้าใจความหมายที่ผู้พูดสื่อ นั้น ซึ่งมีความสำคัญมาก เนื่องจากความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในตอนนั้นจะส่งผลกระทบต่อไปถึงทุก ๆ ขั้นตอนที่ติดตามมาทั้งหมด ดังจะเห็นได้จากกรณีตัวอย่างที่ 4 และ 5

ขั้นตอนที่ 2 แปลโดยผลออกจากภาษาเพื่อ “จับความหมาย” การแปลในขั้นตอนนี้เป็นการแปลในระดับวาทกรรม ต้องอาศัยองค์ประกอบความรู้นอกเหนือภาษาศาสตร์ (extra-linguistic knowledge) เช่น องค์ประกอบด้านสถานการณ์ในการสื่อสาร ในบริบทของกีฬา คำว่า “กงจี” ควรแปลว่า ฝ่ายรุก และคำว่า “ฝิงโล่ว” ควรแปลว่า ฝ่ายรับ ซึ่งเป็นความหมายเฉพาะใช้ในบริบทกีฬา

ส่วนสถานการณ์การสื่อสารจากกรณีตัวอย่างที่ 2 เกิดขึ้นในการแข่งขันตะกร้อ ผู้ฝึกสอนชาวจีนขออุปกรณ์กีฬาเพิ่ม ล่ามไม่รู้ศัพท์คำว่า ตะกร้อ ขณะสื่อสารฟังออกแค่คำว่า “ฉิว” (球) ซึ่งแปลว่าบอล จากนั้นล่ามก็ถามกลับไปว่า “要几个” แปลว่า “ต้องการกี่ลูก” แม้ว่าล่ามไม่รู้ศัพท์คำว่า ตะกร้อ ด้วยบริบทการทำงานได้รับมอบหมายให้เป็นล่ามประสานงานกีฬาตะกร้อ สถานการณ์เช่นนี้เป็นไปไม่ได้ที่ผู้ฝึกสอนชาวจีนจะขออุปกรณ์ชนิดกีฬาอื่น ทำให้การสื่อสารครั้งนั้นบรรลุวัตถุประสงค์เป็นเพราะล่ามเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงระหว่างประโยคกับบริบทที่ผู้พูดกล่าวได้

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดใหม่เป็นภาษาปลายทาง ในขั้นตอนนี้ล่ามควรรู้อย่างน้อยสองภาษา แต่อาจจะใช้ทักษะทั้งสี่ได้ดีไม่เท่ากันในแต่ละภาษา ในการปฏิบัติงานล่าม จะจัดระดับความชำนาญทางภาษาของล่ามไว้ 3 ระดับ ดังนี้

ภาษา A เป็นภาษาที่ล่ามเชี่ยวชาญที่สุด ทั้งฟังและพูดได้ในระดับดีมาก “จับความหมาย” ข้อความที่ฟังได้ทันที แม้จะเป็นเรื่องสลับซับซ้อนหรือมีความหมายแฝงอยู่ พูดได้อย่างคล่องแคล่วออกเสียงได้ถูกต้อง เรียบเรียงคำพูดเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจน รวมทั้งเลือกใช้ “ระดับของภาษา” ได้เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ อาจกล่าวได้ว่าภาษา A คือ ภาษาแม่หรือภาษาต่างประเทศที่ล่ามเชี่ยวชาญในระดับเดียวกับภาษาแม่

ภาษา B เป็นภาษาที่ล่ามเชี่ยวชาญในระดับรองลงมา สามารถใช้ทักษะการฟังและการพูดได้อย่างดีใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา

ภาษา C ภาษาที่ล่ามเชี่ยวชาญน้อยที่สุด และมักใช้ทักษะการฟังได้ดีกว่าพูด

จากกรณีตัวอย่างที่ 3 เกิดขึ้นในการแข่งขันตะกร้อ ล่ามในฐานะส่วนหนึ่งของทีมต้องเข้าดูการแข่งขันด้วย ผู้ฝึกสอนชาวจีนต้องการทักท้วงกรรมการตัดสินเพื่อคุณภาพซ้ำ เพราะมีนักกีฬาอีกฝ่ายโดนตาข่ายขณะแข่งขัน สถานการณ์นี้ล่ามต้องช่วยผู้ฝึกสอนชาวจีนสื่อสารกับกรรมการตัดสินชาวต่างชาติ ซึ่งไม่เข้าใจภาษาจีน (ภาษา B) แต่ล่ามไม่รู้ศัพท์กติกาการเล่นกีฬาตะกร้อ แต่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าโดยใช้ภาษาอังกฤษ (ภาษา C) สำนวนภาษาง่าย ๆ เช่น Can you replay again? สื่อสารกับกรรมการตัดสิน แทนคำว่า “ชาเลนจ์” ซึ่งเป็นระบบภาพซ้ำ (Challenge System) ที่บันทึกภาพเหตุการณ์จากทุกมุมมองของสนาม โดยที่จะอนุญาตให้กับต้นทีมของทั้ง 2 ทีม สามารถที่จะร้องขอจากผู้ตัดสิน โดยที่คำร้องที่จะขอชาเลนจ์จะต้องมีเกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุดการเล่นไม่เกิน 5 วินาที (สยามสปอร์ต, 2542, ออนไลน์) การสื่อสารในขั้นนี้ หากล่ามมุ่งความสนใจไปที่สาระสำคัญที่ผู้ฝึกสอนต้องการจะสื่อ พยายามเก็บความหมายให้สอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลเพื่อ

สื่อสารไปยังกรรมการตัดสิน แม้จะนิศัพท์เฉพาะทางด้านกติกการแข่งขันไม่ออกและพยายามใช้คำใกล้เคียงแทน ก็จะไม่มีผลกระทบในการสื่อสารแต่อย่างใด เพราะผู้ฟัง (กรรมการตัดสิน) รู้เรื่องดีอยู่แล้วจะใส่ศัพท์เฉพาะคำนั้นเข้ามาแทนที่เองและติดตามเนื้อความต่อไปได้

7. ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการทำล่อมประสานงานกีฬา จีน-ไทย ไทย-จีน มีข้อจำกัดที่สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการแรก คือ กลุ่มตัวอย่าง (ล่อม) การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหการทำล่อมประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน ถือเป็นมิติใหม่ของการศึกษาปัญหาการทำล่อมและการแปลกลุ่มตัวอย่าง (ล่อม) ที่ใช้ในการศึกษามีจำกัด มีสาเหตุมาจาก 1) บุคคลที่ทำหน้าที่ล่อมประสานงานกีฬาส່วนมากเป็นล่อมอิสระ ด้วยบริบทของการทำงาน ประกอบกับปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ค้นพบ ล่อมประสานงานกีฬาจึงไม่เหมาะที่จะทำเป็นล่อมอาชีพ ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่าง (ล่อม) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีจำนวนน้อย 2) ความหลากหลายของชนิดกีฬา และแต่ละชนิดกีฬายังสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท การสรรหาบุคคลที่มีความสามารถทางภาษาจีนและเข้าใจบริบทการทำงานของกีฬาแต่ละชนิดมาปฏิบัติงานล่อมจีน-ไทย ไทย-จีน จึงมีค่อนข้างจำกัด

ประการที่สอง คือ การติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมกีฬาในประเทศไทย ในการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการทำล่อมประสานงานกีฬาจีน-ไทย ไทย-จีน ได้ดำเนินการในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมาตรการให้ปฏิบัติงาน ณ ที่พักอาศัย (Work From Home) นอกจากนี้ สมาคมกีฬาส่วนใหญ่ไม่มีล่อมประสานงานกีฬาประจำสมาคม ทั้งนี้เป็นเพราะระยะการจัดการแข่งขันกีฬาในแต่ละครั้ง จัดในระยะเวลาสั้น ๆ ประมาณ 1-4 สัปดาห์ หรือมากกว่า ไม่มีความจำเป็นต้องว่าจ้างล่อมประจำองค์กร และไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านนี้โดยตรง ด้วยเหตุนี้ทำให้การเข้าถึงช่องทางการติดต่อค่อนข้างซับซ้อนและยุ่งยาก

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นุ่มทอง. (2563). *ภาษาจีนเพื่อการล่ามในธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สาขาวิชาภาษาจีน, ภาควิชาภาษาตะวันออก, คณะมนุษยศาสตร์.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2564). *แผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2565-2570*. กรุงเทพฯ: การกีฬาแห่งประเทศไทย.
- กรพิม วุฒิพงศ์ และ หนึ่งหทัย แรงผลสัมฤทธิ์. (2559). ลักษณะการทำงานและบทบาทของล่ามในสำนักข่าวกรองแห่งชาติ. *วารสารการล่าม และการแปล*, 1(2), 18-60.
- ชญธร สุจริยาชัย และหนึ่งฤทัย แรงผลสัมฤทธิ์. (2561). ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ให้บริการล่ามทางโทรศัพท์ในบริบทตำรวจท่องเที่ยว. *วารสารการล่าม และการแปล*, 3(1), 49-77.
- ธารทิพย์ แก้วทิพย์. (2545). การแปลแบบล่าม: แนวคิดเชิงทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ. *วารสารศิลปศาสตร์*, 2(1), 26-41.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2558). *พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977). (พิมพ์ครั้งที่ 32).
- นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. (2547). การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมสำหรับงานบริการ. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 12, 90-91.
- นพพร ประชากุล, จิระพรรษ์ บุญเกียรติ, สดชื่น ชัยประสาน, สุมาลี วีระวงศ์ และวัลยา เรืองสุนทร. (2540). *ศาสตร์การแปล รวมบทความเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, โครงการศูนย์การแปลคณะศิลปศาสตร์.
- บุญชู ตันติรัตนสุนทร. (2552). *ล่ามอาชีพ*. กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์.
- ปัญญา นาวงษ์. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพล่ามภาษาอาหรับด้านการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทย. *วารสารอิสลามศึกษา*, 8(1), 18-34.
- ปัญญา บริสุทธิ์. (2533). *ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- พาน เหล่ย และกนกพร นุ่มทอง. (2564). ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการล่ามไทย-จีนในชั้นศาล. *วารสารภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม*, 10(2), 80-110.

- รัชนิโรจน์ กุลธำรง. (2552). *ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สยามสปอร์ต. (2542). "ชาเลนจ์" ระบบใหม่ของลูกยางโลก. สืบค้นจาก <https://www.siamsport.co.th/column/detail/29227>.
- สาลิณี มณีรัตน์. (2559). ความสำคัญของการล่ามทางทหารและบทบาทของนายทหารที่มีต่อภารกิจของกองบัญชาการกองทัพไทย. *วารสารการล่าม และการแปล*, 1(1), 78-106.
- สินธุ์ ชีรธรรม. (2562). การประเมินการจัดการคุณภาพบริการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในประเทศไทย. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 20, 117-126.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2552). *การแปลขั้นสูง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
- สนสร้อย เทพพัฒนพงศ์ และหนึ่งหทัย แรงผลสัมฤทธิ์. (2561). ความแตกต่างทางวัฒนธรรมยุโรปและวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการทำล่ามในบริบทของงานสถานทูต. *วารสารการล่าม และการแปล*, 3(2), 198-237.
- สมพงษ์ ชาดะวิถี. (2554). ประสบการณ์จากการแข่งขัน 1st Youth Olympic Games ปี 2553 (สาธารณรัฐสิงคโปร์). *วารสารวิชาการ สถาบันพลศึกษา*, 3(1), 1-10.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- เอลิสา นิชิโคโตะ. (2560). การวิเคราะห์การทำงานร่วมกันระหว่างแพทย์และล่ามทางการแพทย์ ศึกษาจากการจำลองสถานการณ์ตรวจคนไข้โดยใช้ล่ามญี่ปุ่น-ไทย. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา*, 7(3), 186-203.
- 何元元. (2010). 从运动心理学看口译员的心理素质要求与训练. *广州公安管理干部学院学报*, (2), 58-60.
- 岳峰、耿良凤. (2016). 译员的主体性与“超语言”因素：体育赛事随同口译案例分析. *贵州大学(社会科学版)*, 34(5), 137-142.

อ้างอิงจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1. (3 มีนาคม 2565). ล่ามอิสระ. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2. (5 มีนาคม 2565). ล่ามอิสระ. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3. (5 มีนาคม 2565). ล่ามอิสระ. สัมภาษณ์.